Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 43, Aralık 2019, s. 394-429

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.40072>

Dr. Öğr. Üyesi Özkan AYDOĞDU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, aydogdu.ozkan@gmail.com

BOZÜYÜK (BİLECİK) YERLİ AĞZINDA İKİNCİL UZUN ÜNLÜLER

Özet

Bu çalışmanın amacı, Bozüyük ağızında görülen ikincil ünlü uzunluklarının oluşmasında etkili olan ses olaylarını örneklerle ortaya koymaktır. Yapılan inceleme sonucunda, Bozüyük ağızında ikincil uzun ünlülerin oluşmasında, başlıca dört ses olayının etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu ses olaylarından ilki, ünsüz düşmesi veya erimesidir. Çalışma bölgesinde, bir sözcüğün içindeki /f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /ñ/, /r/, /y/ ünsüzleri düşünce veya eriyince, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmüştür. İkincisi, hece kaynaşması olayıdır. Yörede, kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan /ğ/, /h/, /r/, /y/ ünsüzleri düşünce karşılaşan iki ünlünün birleşerek bir uzun ünlü oluşturduğu tespit edilmiştir. Üçüncüsü, ünlü karşılaşmasıdır. Bozüyük ağızında, ünlüyle biten bir kelime kök veya gövdesine ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde karşılaşan bu iki ünlünün birleşerek bir ünlü uzunluğu oluşturduğu görülmüştür. Dördüncü ise kelime birleşmesidir. Çalışma alanında, iki ayrı kelimenin birleşmesi sırasında da ikincil ünlü uzunluklarının oluştuğu tespit edilmiştir.

Söz konusu ses olayları sonucunda oluşan bu ikincil ünlü uzunluklarını tespit etmek için kullanılan dil malzemesini, yöre insanından bizzat araştırmacı tarafından yapılan derlemeler oluşturmaktadır. Ses kaydı almak suretiyle yapılan derlemeler, daha sonra deşifre edilerek metin hâline getirilmiştir. Bozüyük, farklı etnik unsurların bir arada yaşadığı bir bölge olduğu için derlemeler sadece yerli halk olan Yörük ve Manavların yaşadığı yerleşim yerlerinden yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi Ağızları, Bozüyük (Bilecik) Ağızı, Uzun Ünlü, İkincil Uzun Ünlü, Ses Olayları.

SECONDARY LONG VOWELS IN BOZÜYÜK (BİLECİK) NATIVE DIALECT

Abstract

The aim of this study is to reveal the sound phenomena which are effective in the formation of secondary vowel lengths in the Bozüyük dialect. As a result of the investigation, it was determined that four major vocal events were effective in the formation of secondary long vowels in Bozüyük dialect. The first of these sound events is the consonant fall or melt. In the study area, it was observed that the vowel next to it was extended to compensate for the void of this falling consonant, when the /f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /r/, /y/ consonants in a word were felled or melted. The second is the syllable fusion event. In the region, it was found that form a long vowel by combining of the two vowels, when felled the /ğ/, /h/, /r/, /y/ consonants that is between two vowels within the word. The third is his vowel encounter. In Bozüyük dialect, it was seen that form a vowel lenhth by combining of the two vowels, when it comes a addition beginning with a vowel to root or body of a word ending with a vowel. The fourth is the word merger. In the study area, it was determined that secondary vowel lengths were formed during the merging of two separate words.

The compilations made by the researcher from the local people had formed the linguistic materials used to determine these secondary vowel lengths formed as a result of the said sound events. The compilations made by taking audio recordings were later turned into text by decrypted. Since Bozüyük is a region where different ethnic elements live together, compilations were made only from the settlements inhabited by the Yörüks and Manavs, which are local people.

Key Words: Turkey Turkish Dialects, Bozüyük (Bilecik) Dialect, Long Vowels, Secondary Long Vowels, Sound Events.

GİRİŞ

Bilecik, Marmara Bölgesinin güneydoğusunda Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgelerinin kesim noktaları üzerindedir. 39° ve 40° 31' kuzey enlemleri ile 29° 43' ve 30° 41' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Doğudan Bolu ve Eskişehir, güneyden Kütahya, batıdan Bursa, kuzeyden Sakarya illeri ile çevrilidir. Bilecik 4307 km²'lik alanı ile Türkiye'nin küçük illerinden biridir. Alan sıralaması bakımından 65. sırada yer almaktadır. Merkez ilçenin yüzölçümü 841 km²'dir (<http://www.bilecik.gov.tr/cografi-yapi>).

Bilecik Osmanlı idaresinde, Eskişehir ve civarını da içine alan ve ilk Osmanlı sancaklarından olan Sultanönü sancağının bir kazası durumundaydı. XVI. yüzyılda buraya kırk dokuz köy ile yirmi mezraa bağlıydı. Uzun süre bu idarî durumunu koruyan Bilecik Tanzimat'tan sonra Hüdavendigâr eyaletinin bir sancağı oldu. Ardından II. Abdülhamid döneminde Ertuğrul sancağı adı ile anılmaya başlandı. Bu sancağın merkez kazası Bilecik'ti; ayrıca Küplü, Pazarcık, Yarhisar, Lefke ve Gölpazarı adlı beş idarî birimi daha bulunuyordu. Sancağın toplam köy sayısı 176 olup 52.000 erkek nüfus, 202 cami ve mescid, seksen bir medrese, 196 mektep, on han, 620 dükkân vardı. 1907'de Ertuğrul sancağı Bilecik, İnegöl, Söğüt ve Yenişehir olmak üzere dört kazadan oluşuyordu. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, 1924'te bu ad ile vilâyet oldu ise de kısa süre sonra vilâyetin adı Bilecik'e çevrildi (Emecen 1992: 155).

Türkiye İstatistik Kurumunun 31 Aralık 2018 tarihli adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, Bilecik ilinin toplam nüfusu, 223.448'dir. Bilecik ilinin merkez ilçe nüfusu, bağlı belde ve köylerle birlikte 81.723'tür (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>).

Bilecik ili, merkez ilçeyle birlikte toplam 8 ilçeden oluşmuştur. Bunlar; Bozüyük, Söğüt, Osmaneli, Pazaryeri, Gölpazarı, Yenipazar, İnhisar'dır.

Çalışma alanımızı oluşturan Bozüyük ilçesi kuzeyde Bilecik, kuzeybatıda Pazaryeri ilçesi, kuzeydoğuda Söğüt ilçesi, doğuda Eskişehir ili, güneyde Kütahya ili, batıda Domaniç (Kütahya) ve İnegöl (Bursa) ilçeleriyle çevrilidir. İlçenin yüzölçümü 928 kilometrekare olup, rakımı 740 metredir (<http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/cografyasi.html>).

Türkiye İstatistik Kurumunun 31 Aralık 2018 tarihli adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, Bozüyük ilçesinin bağlı belde ve köylerle birlikte toplam nüfusu, 74.441'dir (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>).

Harita 2: Bozüyük İlçe Haritası (**Kaynak:** <http://gezilecekyerler.com/wp-content/uploads/2017/03/Boz%C3%BCy%C3%BCk-Nerede.jpg>)

Selçukluların Anadolu'ya egemen olmasıyla birlikte Bozüyük, Sultanönü Uç Beyliği'nin bir kariyesi (köy) idi. Selçuklu hükümdarı II. Gıyaseddin Mesud'un 1289 tarihinde Osman Bey'e gönderdiği 2. menşurunda Eskişehir'den yeni şehre kadar olan bölgeyi bir sancak kabul edip Osman Bey'e vermesiyle Bozüyük de o tarihten itibaren Osmanlı egemenliğine girmiştir. 1525'ten önce bugünkü Bozüyük'ün yerinde Çayköy, Arıklar, Üçköy ve Atkaybı köyleri bulunmaktaydı. Osmanlı devletinde gerek sınırlarda savaşan orduların, gerekse cepheye giren orduların yol boyunca beslenmesi de halka yüklemiştir. Bu amaçla ordunun hareketinde önce izleyeceği askerî yol, kısa bir süre için dinleneceği noktalar belirlenmekte ve bu yerlerde ordunun yiyecek ve yem olarak kullanacağı zaire miktarı saptanarak kadınlardan bunları sağlaması istenmekteydi. Kanuni Sultan Süleyman'ın Bağdat seferine çıkacak Kasım Paşa komutasındaki ordunun Bozüyük'te konaklayacağı haberi gelince, ordunun ihtiyacı olan erzak karşılanır. Kasım Paşa bu yardımlardan çok memnun kalır, "Eğer savaşı kazanıp dönersem bu 4 köyün ortasına bir cami yaptıracağım." der. Savaştan zaferle dönen komutan sözünü tutup cami ve külliye (han, hamam, yemekhane, sübyan mektebi gibi eklentileri) 1525-1528 yılları arasında yaptırır. Cami ve külliyenin yapılmasıyla birlikte bu 4 köy halkı birer ikişer şimdiki Kasımpaşa mahallesinin bulunduğu yerde toplanarak bugünkü Bozüyük'ü oluştururlar. Bozüyük uzun yıllar Sultanönü sancağının kariyesi durumunda kalmıştır. 93 Harbi diye bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşlarından sonra Balkanlar'dan kaçarak Anadolu'ya göç eden Türklerin büyük bir bölümünün Bozüyük'te yerleşmeleri sağlanınca nüfus artmış, daha sonra bucak ve belediye kurumları kurulmuştur. Bozüyük'ün bucak durumuna getirilmesinin ilginç bir öyküsü vardır. Rivayete göre Bozüyük'ün ileri gelenleri buranın bucak olması için aralarında anlaşarak İnönü bucak müdürünü kaçırmayı planlarlar. Daha önceden müdürün oturacağı resmî dairesi ve evi hazırlanır. Bir gece geç saatlerde atlı arabalarla İnönü'ye giderek bucak müdürünü kaçırp Bozüyük'e getirirler. Ertesi gün müdürün kaçırıldığını anlayan İnönülüler durumu

yetkililere bildirirler. Yetkililer bu duruma çok şaşırır. Çünkü böyle bir olay o zamana kadar ne duyulmuş ne de görülmüştür. Bozüyük'lülerin bu hareketi çok hoşlarına gider. İnönülülere yeni bir bucak müdürü sözü vererek kaçırılan müdürün Bozüyük'te kalmasını sağlarlar. Bu olaya kadar, Söğüt kazasının İnönü'ye bağlı köyüdür. Böyle bir yöntemle bucak merkezi olan Bozüyük, önce Söğüt'e bağlandı, 1885'te Ertuğrul Livası kurulunca Söğüt'ün bucağı olarak bu livaya bağlandı. 1924'te iller teşkilatının kurulması ile Söğüt'e bağlı bucak olarak Bilecik iline bağlandı. 1926'da İnönü Bucağı'nı kapsayacak biçimde, Bilecek'in ilçesi olmuştur. 1963'e kadar Bozüyük'ün bucağı olan İnönü, o yıl Eskişehir'in merkez ilçesine bağlanmış, sonunda 1987'de Eskişehir'in ilçesi olmuştur. 1995 yılında Söğüt'e bağlı Düzdağ, 1997 yılında yine Söğüt'e bağlı Metristepe (Doruk) köyleri Bozüyük'e bağlanmıştır (<http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/bozuyuk-tarihi.html>).

Yöre Ağzı Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Yaptığımız taramada; Bilecik ili ve ilçelerini kapsayan bir doktora tezi tespit edilmiştir. Bu doktora tezinde, Bozüyük ilçesinin Dodurga beldesinden 3 derleme, Bozalan köyünden 1 derleme, Günyarık köyünden 2 derleme, Deliarmacık köyünden de 1 derleme olmak üzere 4 yerleşim yerinden yapılan toplam 7 derlemeye yer verilmiştir (Özden 2010). Bunun dışında Söğüt ilçesini konu alan bir yüksek lisans tezi (Özden 2000) ve beş tane lisans mezuniyet tezi tespit edilmiştir (Gülensoy ve Alkaya 2003).

Yörenin Diyalektolojik Açından Durumu

Türkiye Türkçesi ağzlarının sınıflandırılması konusunda birçok araştırmacı tarafından çalışmalar yapılmıştır (Bk. Buran 2011: 41-54). Bunlar arasında tasnife esas alınan malzemenin zenginliği açısından Leylâ Karahan'ın çalışması öne çıkmaktadır.

Karahan, Bozüyük ilçesinin de bağlı olduğu Bilecik'i, ağız sınıflandırmasında; ana ağız grupları arasında Batı Grubu Ağzıları içerisinde (Karahan 1996: 2) Afyon, Antalya, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak ve Nallıhan (Ankara) ağzlarıyla birlikte I. alt ağız grubunda değerlendirmektedir (Karahan 1996: 116).

Yörenin Etnik Yapısı

Bozüyük ilçesinde yaşayan nüfusu; Manavlar, Yörükler, Çerkezler, Balkan göçmenleri (Muhacirler), Arnavutlar, Tatarlar, Romanlar, Dadaşlar (Erzurum, Bayburt, İspir yöresinden gelenler), Doğu Anadolu Bölgesinden gelenler ve Karadeniz Bölgesinden gelenler oluşturmaktadır (<http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/nufus-ve-yerlesimi.html>).

Birçok farklı unsurun oluşturduğu Bozüyük nüfusunun çoğunluğunu Manavlar, Yörükler ve Muhacirler oluşturmaktadır. Ancak yerli halkı oluşturmaları açısından çalışmamızda, Manav ve Yörüklerin yaşadıkları yerleşim yerlerinden yapılan derlemelere yer verilmiştir.

Alanda yapmış olduğumuz soruşturmalar neticesinde, bu iki unsurun yaşadığı yerleşim yerleri tespit edilmiştir. Yerleşim yerleri ile ilgili tespitlerimizin daha önce anılan doktora çalışması ve ilçe belediyesinin vermiş olduğu bilgilerle uyduğu görülmektedir (Özden 2010: 18; <http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/nufus-ve-yerlesimi.html>).

Tespit ettiğimiz Manav yerleşmeleri: Dodurga beldesi, Yeniüreğil ve Günyarık köyleri.

Tespit ettiğimiz Yörük yerleşmeleri: Yörükçepni, Aksutekke, Eceköy, Aşağıarmutlu, Bozalan, Çaydere, Kapanalan, Kızılcapınar, Darıdere (Yörük/Muhacir karışık), Muratdere (Yörük/Muhacir karışık), Kızıltepe (Yörük/Muhacir karışık) ve Kuyupınar (Yörük/Muhacir karışık) köyleri.

1. Uzun Ünlüler

Ünlü, ciğerlerden gelen havanın ağız kanalında herhangi bir engelle uğramadan yalnız ses yolundaki daralma ve genişleme ile çeşitlenen, dil ve dudakların oluşturduğu ses olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz 2007: 225).

Ünlüler, çeşitli açılardan sınıflandırılmaktadır. Gramer kitaplarında bu sınıflandırmanın genel olarak üç bakımdan yapıldığı görülmektedir. Bunlar; oluşum yerine göre (kalın ünlü, ince ünlü), dudakların şekline göre (düz ünlü, yuvarlak ünlü) ve ağız açıklığına göre (geniş ünlü, dar ünlü) yapılan sınıflandırmalardır.

Ünlüler, oluşma sürelerine göre de sınıflandırılmaktadır. Ancak Türkiye Türkiye Türkçesi yazı dilinde uzun ünlü bulunmadığı için gramer kitaplarında bu sınıflandırmayı yapmaya ihtiyaç duyulmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Türkçenin tarihî dönemleri ile Saha/ Yakut, Türkmen, Kırgız, Altay, Uygur, Hakas, Tuva, Şor, Gagauz Türkçesi gibi bir kısım çağdaş Türk lehçelerinin ölçünlü dilinde ve Türkiye Türkçesinin ağızlarında da uzun ünlüler görülmektedir. Bu sebeple Türk dili bir bütün olarak değerlendirildiğinde Türkçenin ünlülerini, oluşma süreleri bakımından da sınıflandırmak gerekir. Oluşma süreleri bakımından ünlüler; kısa ünlüler, normal süreli ünlüler ve uzun ünlüler olarak üç grupta incelenebilir (Buran 2008: 288-289).

Uzun ünlüler, boğumlanma süreleri normal bir ünlüden daha uzun olan veya iki ünlünün boğumlanma süresi kadar olan ünlüler olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz 1997: 221). Uzun ünlüler de kendi içerisinde birincil (asli) uzun ünlüler ve ikincil uzun ünlüler olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.1. Birincil (Asli) Uzun Ünlüler

Birincil (asli) uzun ünlüler, bir dilin bilinen ilk örneklerinden beri uzun olan ünlüleridir. İlk örnek her zaman ve mutlaka doğru ve aslî şekil olmayabilir. Ancak daha önceki biçimi bilinmediği ve daha sonra herhangi bir ses olayı ile değişmediği için, ilk örnekten itibaren uzun ünlülü olan şekillere, birincil (asli) uzun ünlüler denir (Buran 2008: 290).

Türk dilinin tarihî ve çağdaş lehçeleri ile Türkiye Türkçesi ağızlarında, uzun ünlülerin varlığını kesin olarak ortaya koyan birçok çalışma yapılmıştır¹. Ancak konumuzun dışında olduğu için üzerinde ayrıntılı olarak durulmayacaktır.

1.2. İkincil Uzun Ünlüler

İkincil uzun ünlüler, birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Korkmaz (1997: 126)'a göre, bir kelimenin ilk veya daha sonraki hecelerinde ses değişimleri veya kaynaşmaları sonucu oluşmuş bulunan uzunluğa, ikincil uzunluk denir ve daha çok Türkiye Türkçesi ağızlarında görülür. Karaağaç (2013: 488)'a göre, bir sözün ilk biçiminde bulunmayan, daha sonradan ses ve anlam değişimleri ile ortaya çıkmış olan uzunluk, ikincil uzunluktur. Buran (2008: 290-291)'a göre ise dilin bilinen ilk örneklerinde uzun olmamalarına karşılık ünsüz düşmesi, ünsüz erimesi, ünlü birleşmesi ve hece kaynaşması gibi nedenlerle sonraki dönemlerde uzamış ünlülere, ikincil uzun ünlüler denir.

Yapılan tanımlar incelediğinde, hepsinde ortak olan görüş, ikincil uzun ünlülerin sonradan ve ses olayları neticesinde ortaya çıktıklarıdır.

Türk dilinin tarihî ve çağdaş lehçeleri ile Türkiye Türkçesi ağızlarında, ikincil uzun ünlüleri ve oluşum nedenlerini ortaya koyan çeşitli çalışmalar yapılmıştır².

2. Bozüyük Ağzında İkincil Uzun Ünlülerin Oluşma Sebepleri

Bozüyük ağzıyla ilgili dil malzemesi incelendiğinde, ikincil uzun ünlülerin başlıca dört ses olayı neticesinde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ses olayları; ünsüz düşmesi veya erimesi, hece kaynaşması, ünlü karışması ve sözcük birleşmesidir.

¹ Konuyla ilgili geniş bilgi için bk. Ligeti 1947: 82-94; Tekin 1975; Tuna 1988: 213-282; Turan 1993: Korkmaz 1994: 16-23; Korkmaz 1995a: 443-458; Korkmaz 1995b: 123-127; Kirişçioğlu 1999: 669-673; Erdem 2003: 79-110; İnce 2006: 608-619; Başdaş 2007: 89-101; Alimova 2007: 28-40; Erdem 2008, 251-276; Yalçın 2009: 2340-2357; Özek 2009: 1954-1964; Yalçın 2010: 640-686; Özek 2014: 117-130; Özeren 2016: 167-185, ...

² Konuyla ilgili geniş bilgi için bk. Killi 2004: 42-54; İlhan ve Yavuz 2006: 114-117; Buran 2008: 288-305; Alkaya 2008: 19-42; Doğan 2008: 731-764; Özdoğan 2009: 1716-1729; Şahin 2016: 127-143; Gökçür 2017: 549-576, ...

Bu ses olaylarının haricinde vurgu, tonlama ve sorudan kaynaklanan ünlü uzunlukları da görülmektedir. Ancak bunlar sözcüklerin ünlüleri üzerinde kurallı olmayan bir uzunluk oluşturdıkları için değerlendirilmeye alınmamıştır (Buran 2008: 301).

2.1. Ünsüz Düşmesi veya Erimesi Sonucunda Oluşan İkincil Uzun Ünlüler

Yapılan inceleme neticesinde, bir sözcüğün içindeki /f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /ñ/, /r/, /y/ ünsüzleri düşünce veya eriyince, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmüştür. Bu düşme veya erime bazen sözcük köklerinde bazen ise eklerde karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1. Sözcük Köklerinde Ünsüz Düşmesi veya Erimesi

/f/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Az sayıdaki örnekte, sözcük kökünde bulunan /f/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *îṭāra* (<iftara) (1/82), *yūkeyi* (<yufkayı) (8/48).

/ğ/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Yörede, örneği en fazla olan düşme veya erimedir. Sözcük kökünde bulunan /ğ/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *nīdeli* (<Niğdeli) (1/1), *ōlancık* (<oğlancık) (1/2), *dōdu* (<doğdu) (1/31), *ōretmen* (<öğretmen) (1/48), *ūraşmayız* (<uğraşmayız) (1/68), *dōsen* (<dövsen < döğsen) (2/12), *būdey* (<buğday) (5/15), *ūraşlıyodu* (uğraşıliyodu) (5/17), *sādan* (<sağdan) (7/26), *ōlen* (<öğlen) (8/25), *bālarlar* (<bağlarlar) (9/7), *ḵānı* (<kağrı) (10/3), *yāmur* (<yağmur) (10/11, 11/19), *yāsın* (<yağsın) (10/11), *ēlence* (<eğlence) (10/54), *āzına sālīḵ* (<ağzına sağlık) (11/24), *ōlaḵ* (<oğlak) (12/11), *būday* (buğday) (12/26), ...

/h/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Sözcük kökünde bulunan /h/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *kōṭāyadan* (<Kütahya'dan) (1/23), *sabāleyin* (<sabahleyin) (1/106), *ṣēriye* (<şehriye) (1/111), *meṣūr* (<meşhur) (3/9), *āmed* (<Ahmet) (4/42), *bāḵe* (<bahçe) (5/28), *herāde* (<herhâlde) (8/49), *allā* (<Allah) (9/39), *bāḵesinde* (<bahçesinde) (10/11), *meṣūrdur* (<meşhurdur) (11/26), *bāḵesine* (<bahçesine) (12/15).

/k/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Sözcük kökünde bulunan /k/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *bīlcēmiṣ* (<bilecekmiş) (1/24), *yō* (<yok) (1/45, 2/20), *yapcēseñ* (<yapacaksın) (1/91), *ōsüz* (<öksüz) (1/133), *āṣamdan* (akşamdan) (6/63), *āṣamleyin* (<akşamleyin) (8/16), *ḡalabalīsa* (<kalabalıksa) (8/30), *āṣamları* (<akşamları) (8/40), ...

/l/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Az sayıdaki örnekte, sözcük kökünde bulunan /l/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *ḡākışırız* (<kalkışırız) (1/7), *ātmiṣ_ūḵ* (<altmış üç) (4/1), *ḡāḵdı* (<kalkdı) (8/41).

/ñ/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Bir örnekte, sözcük kökünde bulunan /ñ/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *ondan_sōra* (<ondan sonra) (3/15, 11/7).

/r/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Sözcük kökünde bulunan /r/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *dēy_vēdik* (<deyiverdik) (1/2), *vādır* (<vardır) (1/12, 1/72), *vā* (<var) (1/41), *ḡadā* (<kadar) (1/63, 5/27, 6/4), *ḡādeşine* (<kardeşine) (1/138), *vādı* (vardı) (2/41, 4/39, 9/24), *otūsana* (<otursana) (4/42), *şuḡadācık* (şu kadarcık) (11/7), ...

/y/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: Sözcük kökünde bulunan /y/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *her_şēler* (<her şeyler) (1/5), *şēde* (<şeyde) (1/8, 4/28), *ōle* (<öyle) (1/10, 1/21, 1/29, 1/30), *kōlūye* (<köylüye) (1/20), *bōle* (<böyle) (1/26), *şēlerimiz* (<şeylerimiz) (1/47), *sōler* (<söyler) (1/51), *sōledīni* (<söylediğini) (1/138), *kōlümüzde* (<köylümüzde) (4/56), *şēlerle* (<şeylerle) (5/17), *kōleriniñ* (<köylerinin) (5/24), *sōlenirdi* (<söylenirdi) (6/43), *kō* (<köy) (7/22), *şēleri* (<şeyleri) (9/20), *kōlülere* (<köylülere) (10/9), ...

2.1.2. Eklerde Ünsüz Düşmesi veya Erimesi

/r/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi: /r/ ünsüzü daha çok eklerde düşerek veya eriyerek ikincil uzun ünlü oluşturmaktadır. Özellikle çokluk eki, III. çokluk şahıs eki, geniş zaman eki ve şimdiki zaman ekinin sonunda bulunan /r/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi neticesinde, düşen bu ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir: *ḡēldilē* (<geldiler) (1/1), *olurlā* (<olurlar) (1/3), *ediyolā* (<ediyorlar) (1/10), *unnā* (<onlar) (1/12), *yapāsa* (<yaparsa) (1/16), *oynarlā* (<oynarlar) (1/18), *gülerlē* (<gülerler) (1/18), *gettirilē* (<getirirler) (1/32), *öldūse* (<öldürse) (1/55), *çeviriyolā* (<çeviriyorlar) (1/58), *ḡocalā* (<hocalar) (1/58), *ḡazannā* (<kazanlar) (1/59), *ḡalkā* (<kalkar) (1/61), *dadaşlā* (<Dadaşlar) (1/72), *varīdık* (<varırdık) (1/138), *oyunnā* (<oyunlar) (2/41), *kullanıyō* (<kullanıyor) (3/8), *kōvlē* (<köyler) (4/19), *gidē* (<gider) (4/54), *onnā* (<onlar) (5/3), *yirmişē_otuzā* (<yirmişer otuzar) (6/6), *beşē altışā* (<beşer altışar) (6/52), *ḡabarī* (<kabarrı) (7/22), *çekiliyō* (<çekiliyor) (8/99), *atlarlādı* (<atlarlardı) (9/6), *yatannā* (<yatanlar) (10/28), *çıkārīdık* (<çıkarırdık) (10/30), ...

2.2. Hece Kaynaşması Sonucunda Oluşan İkincil Uzun Ünlüler

Yapılan İnceleme neticesinde yörede, kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan /ḡ/, /h/, /r/, /y/ ünsüzleri düşünce karşılaşılan iki ünlünün birleşerek bir uzun ünlü oluşturduğu tespit edilmiştir.

/ḡ/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi sonucu oluşan hece kaynaşması: Yörede çok fazla örneği vardır. Kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan /ḡ/ ünsüzü düşünce karşılaşılan iki ünlü birleşerek bir uzun ünlü oluşturmaktadır: *terlīnen* (<terliğiyle) (1/6), *hepicīmiz* (<hepiciğimiz) (1/8), *dālınca* (<dağılınca) (1/18), *çārırlā* (<çağırırılar) (1/22), *çocūna* (<çocuğuna) (1/16), *bēniyo* (<beğeniyor) (1/24), *yemēni* (<yemeğini) (1/27), *dōdūnda* (<doğduğunda) (1/39), *çocūm* (<çocuğum) (1/43), *aldī* (<aldığı) (1/49), *öldū* (<öldüğü) (1/53), *ekmē* (<ekmeği) (1/62, 4/48), *erkē* (<erkeği) (1/66), *elēmize* (<eleğimize) (1/104), *eşşē* (<eşeği) (2/2), *bal_kabā* (<bal kabağı) (2/5), *ayānda* (<ayağında) (2/8), *bildīmiz* (<bildiğimiz) (3/1), *bōça* (<poğaçı) (3/11), *dedīm* (<dediğim) (4/8), *yēnim* (<yeğenim) (4/14), *gördūn* (<gördüğün) (4/19), *bayā* (<bayağı) (4/27), *insannī* (<insanlığı) (4/32), *tereyā* (<tereyağı) (4/48), *dōlular* (<doğulular) (4/52), *dīl* (<değil) (5/18), *aşşāsının* (<aşağısının) (5/20), *guruldū* (<kurulduğu) (6/1), *gītdī* (6/19), *mercimē* (<mercimeği) (6/30), *dedīn* (<dediğin) (7/10), *dērmennen*

(<değirmenler) (7/24, 12/37), *düñürlüne* (<dünürlüğüne) (8/10), *ayrılımız* (<ayrılığımız) (8/17), *çarırdık* (<çağırırdık) (8/40), *bōçaya* (<pogaçaya) (8/42), *yūnyoz* (<yoğuruyoruz) (8/47), *ayām* (<ayağım) (8/68), *ay_çiçē* (<ay çiçeği) (8/108, 12/26), *çocūz* (<çocuğuz) (9/8), *inē* (<ineği) (9/12), *hasdalī* (<hastalığı) (9/31), *çocuklūmda* (<çocukluğumda) (10/1), *bārırım* (<bağırırım) (10/4), *kırā* (<kırağı) (10/13), *yemēmiz* (<yemeğimiz) (10/23), *aşşā* (<aşağı) (10/26), *āşların* (<ağaçların) (10/56), *ekmēmiz* (<ekmeğimiz) (11/3), *yaprā* (<yaprağı) (11/10), *mezarlīn* (<mezarlığın) (11/14), *oķumuşlūmuz* (<okumuşluğumuz) (12/6), *ekmēni* (<ekmeğini) (12/35), *aşşāda* (<aşağıda) (12/35), *dērmēn* (<değirmen) (12/35), ...

/h/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi sonucu oluşan hece kaynaşması: Kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan /h/ ünsüzü düşünce karşılaştıran iki ünlü birleşerek bir uzun ünlü oluşturmaktadır: *ēsgi_şērdēn* (<Eskişehir'den) (1/23, 10/20), *esKī_şērde* (<Eskişehir'de) (1/41, 8/45), *sābi* (<sahibi) (1/42), *mācirler* (<muhacirler) (1/111, 5/23, 8/13), *dā* (<daha) (2/29, 4/33, 6/5, 7/16, 8/81, 9/12), *vallā* (<vallaha) (4/3, 6/39), ...

/r/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi sonucu oluşan hece kaynaşması: Kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan /r/ ünsüzü düşünce karşılaştıran iki ünlü birleşerek bir uzun ünlü oluşturmaktadır: *gōreneklēmiz* (<göreneklerimiz) (1/3), *aşlāmız* (<aşlarımız) (1/27), *bişīriz* (<pişiririz) (1/27), *yaķınnāmız* (<yakınlarımız) (1/33), *gōnşulāmıza* (<komşularımıza) (1/33), *çocuklāmız* (<çocuklarımız) (3/17), *dedelēmizden* (<dedelerimizden) (4/9), *dedelēmiz* (<dedelerimiz) (6/34), ...

/y/ ünsüzünün düşmesi veya erimesi sonucu oluşan hece kaynaşması: Kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan /y/ ünsüzü düşünce karşılaştıran iki ünlü birleşerek bir uzun ünlü oluşturmaktadır. /y/ ünsüzünün kaynaştırma ünsüzü olarak kullanıldığı örneklerde düşmesi veya erimesi, ünlü karşılaşması olarak değerlendirildiği için bu başlıkta gösterilmemiştir: *bozūkde* (<Bozüyük'te) (3/7), *şē* (<şeye) (4/29, 11/11), *şēmiz* (<şeyimiz) (8/13).

2.3. Ünlü Karşılaşması Sonucunda Oluşan İkincil Uzun Ünlüler

Bozüyük ağzında, ünlüyle biten bir kelime kök veya gövdesine ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde karşılaştıran bu iki ünlünün birleşerek bir ünlü uzunluğu oluşturduğu görülmüştür. Buran (2008: 297)'a göre bu durumun sebebi, ünlüler arasında /y/ ünsüzünün ortaya çıkmaması veya yarı ünlü özelliğindeki /y/ ünsüzünün eriyerek diğer ünlülerle birleşmesidir: *sōlī_vēren* (<söyle-y-i vereyim) (1/1), *almā* (<alma-y-a) (1/4, 1/9), *yarīcēk* (<yara-y-acak) (1/16), *ķasabā* (<kasaba-y-a) (1/47), *cenāzē* (<cenaze-y-e) (1/53), *yīcēmizi* (<yi-y-eceğimizi) (1/118), *demēcek* (<deme-y-ecek) (2/34), *yörük_çepniliz* (<Yörükçepnili-y-iz) (3/4), *yemē* (<yeme-y-e) (4/31), *girmīcek* (<girme-y-ecek) (4/37), *senē* (<sene-y-e) (6/28), *gezmē* (<gezme-y-e) (8/1), *gelmīceñ* (<gelme-y-eceksin) (8/18), *gōrmē* (<görme-y-e) (8/58), *yīcek* (<yi-y-ecek) (8/111, 11/1), ...

2.4. Kelime Birleşmesi Sonucunda Oluşan İkincil Uzun Ünlüler

Yapılan incelemede iki ayrı kelimenin birleşmesi sırasında da ikincil ünlü uzunluklarının oluştuğu tespit edilmiştir. Bu ikincil ünlü uzunluğunun oluşmasında birinci kelimenin sonundaki veya ikinci kelimenin başındaki ünsüzün düşmesi sonucunda karşılaştıran iki ünlünün hece kaynaşması ile uzun ünlü oluşturmaları ya da birinci kelimenin ünlüyle bitmesi, ikinci kelimenin de ünlüyle başlaması sonucu karşılaştıran ünlülerin birleşerek uzun ünlü oluşturmaları söz konusudur: *şēderdi* (<şey ederdi) (1/51), *nāparız* (<ne yaparız) (1/52), *şēderiz* (<şey ederiz)

(1/108), *nāpacan* (<ne yapacaksın) (2/11), *nāpiyon* (<ne yapıyorsun) (4/34), *nāpcen* (<ne yapacaksın) (4/58), *cumārtesi* (<cuma+ertesi) (8/16), *nōlur* (<ne olur) (11/27), ...

3. SONUÇ

Türk dilinin tarihî dönemlerinde ve bazı çağdaş lehçelerde uzun ünlüler bulunmaktadır. Ancak Türkiye Türkçesinin yazı dilinde uzun ünlüler kısalmıştır. Bununla birlikte Türkiye Türkçesi ağızlarında uzun ünlülere rastlanmaktadır. Bu uzun ünlülerin bir kısmı, kelimelerin ilk şekillerinden itibaren uzun olan birincil (asli) uzun ünlülerken, bir kısmı ise çeşitli ses olayları neticesinde ortaya çıkan ikincil uzun ünlülerdir. Araştırmamızın konusu ikincil uzun ünlüler olduğu için Bozüyük ağzında ikincil uzun ünlülerin oluşma sebepleri incelenmiş ve sonuçta başlıca dört ses olayı neticesinde ortaya çıktıkları tespit edilmiştir. Bu ses olayları; ünsüz düşmesi veya erimesi, hece kaynaşması, ünlü karşılaşması ve sözcük birleşmesidir.

Bozüyük ağzında, kelime kök veya eklerinde bir ünsüzün düşmesi veya erimesi sonucunda o ünsüzün boşluğunu telafi etmek için yanındaki ünlünün uzadığı görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda /f/, /ğ/, /h/, /k/, /l/, /ñ/, /r/, /y/ ünsüzlerinin düştüğü veya eridiği sözcüklerde bu telafi uzunluğunun olduğu tespit edilmiştir. Bu ünsüz düşmelerinin bir kısmı sözcük köklerinde görülürken bir kısmı ise eklerde meydana gelmektedir: *İtāra* (<iftara), *ōretmen* (<öğretmen), *sabāleyin* (<sabahleyin), *āşamdan* (akşamdan), *ğākdı* (<kalkdı), *ondan sōra* (<ondan sonra), *ğadā* (<kadar), *ōle* (<öyle), *gēldilē* (<geldiler), ...

İkincil uzun ünlülerin ortaya çıkmasına sebep olan bir diğer ses olayı da hece kaynaşmasıdır. Kelime içerisinde iki ünlü arasında bulunan bir ünsüzün düşmesi sonucunda karşılaşan iki ünlü birleşerek bir uzun ünlü oluşturmaktadır. Bozüyük ağzında /ğ/, /h/, /r/, /y/ ünsüzlerinin düşmesi sonucunda karşılaşan iki ünlünün birleşip kaynaştığı ve ikincil uzun ünlü olduğu görülmektedir: *çocūna* (<çocuğuna), *sābi* (<sahibi), *göreneklēmiz* (<göreneklerimiz), *bozūkde* (<Bozüyük'te), ...

İkincil uzun ünlülerin oluşmasına sebep olan bir diğer ses olayı ise ünlü karşılaşmasıdır. Bozüyük ağzında, ünlüyle biten bir kelime kök veya gövdesine ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde karşılaşan bu iki ünlünün birleşerek bir uzun ünlü oluşturduğu görülmektedir: *almā* (<alma-y-a), *kasabā* (<kasaba-y-a), *cenāzē* (<cenaze-y-e), ...

Bozüyük ağzında son olarak kelime birleşmeleri de ikincil uzun ünlü oluşmasına sebep olmaktadır. İki ayrı kelimenin birleşmesi sırasında, ünsüz düşmesiyle hece kaynaşması sonucunda veya karşılaşan iki ünlünün birleşmesi sonucunda ikincil uzun ünlü olduğu tespit edilmiştir: *şēderdi* (<şey ederdi), *nōlur* (<ne olur), ...

KAYNAKLAR

- Alimova, C. (2007). Kırgız Türkçesinde Asli Ünlü Uzunlukları. *Turkish Studies Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Osman Nedim Tuna Armağanı, 2 (2), 28- 40.
- Alkaya, E. (2008). Sibirya Tatar Türkçesindeki Uzun Ünlüler Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3 (4), 19-42.

- Başdaş, C. (2007). Türkiye Türkçesinde Aslı Uzunluk Belirtileri. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2 (2), 89-101.
- Buran, A. (2008). Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler. (Yay. Haz.: E. Alkaya, S. K. Yalçın, M. Şengül), *Prof. Dr. Ahmet Buran – Makaleler* (s. 288-305) içinde. Ankara: Turkish Studies Publication Series-V.
- Buran, A. (2011). Türkiye Türkçesi Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (1), 41-54.
- Doğan, L. (2008). Doğu Trakya Ağızlarında Uzun Ünlüler, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3 (3), 731-764.
- Emecen, F. (1992). Bilecik. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 6, s. 154-156) içinde. İstanbul: TDV Yayınları.
- Erdem, M. D. (2003). Anadolu Ağızlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları. *Journal of Turkish Studies*, 27 (II), 79-110. Published at the Department of Near Eastern Languages and Literatures-Harvard University.
- Erdem, M. D. (2008). Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3 (6), 251-276.
- Gökçür, E. (2017) Türkmen Türkçesinde İkincil Uzun Ünlüler Üzerine. *Mavi Atlas*, 5 (2), 549-576
- Gülensoy, T. ve Alkaya, E. (2003) *Türkiye Türkçesi Ağızları Bibliyografyası*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- <http://bilecik.gov.tr/cografi-yapi>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- <http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/bozuyuk-tarihi.html>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- <http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/cogrfyasi.html>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- <http://bozuyuk.bel.tr/sayfa/nufus-ve-yerlesimi.html>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- http://cogrfyaharita.com/haritalarim/4l_bilecik_ili_haritasi.png, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- <http://gezilecekyerler.com/wp-content/uploads/2017/03/Boz%C3%BCy%C3%BCk-Nerede.jpg>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019).
- İlhan, N. ve Yavuz, S. (2006). Karakeçililer ve Karakeçili Ağzında İkincil Uzun Ünlüler, *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 4 (2), 114-117.
- İnce, H. G. (2006). “Aslı Uzun Ünlülerin Kelime Sonundaki Ünsüzlerin Tonlulaşmasına Etkisi”, *Büyük Türk Kurultayı Bildirileri* içinde (s. 608-619). Ankara: Bilkent Üniversitesi Yayınları.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Karahan, L. (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: TDK Yayınları.
- Killi, G. (2004). Hakas Türkçesindeki Ünlü Uzunlukları ve Oluşma Şartları Üzerine. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 42-54.
- Kirişcioğlu, F. (1999). “Saha ve Türkmen Türkçelerinde Eklerdeki Uzun Ünlü ve Diftonglar”, *3. Uluslararası Türk Dili Kurultay 1996 Bildirileri* (s. 669-673) içinde. Ankara.
- Korkmaz, Z. (1994). *Güney-Batı Anadolu Ağızları*. Ankara: TDK Yayınları.

- Korkmaz, Z. (1995a). Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vocal) Uzunlukları. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* (C. 1, s. 443-458) içinde. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1995b). Batı Anadolu Ağızlarında Aslî Ünlü Uzunlukları Hakkında. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* (C. 2, s. 123-127) içinde. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ligeti, L. (1947). Türkçede Uzun Vokaller. *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII (1947), 82-94;
- Özden, M. (2000). *Bilecik İli Söğüt İlçesi ve Köyleri Ağız Araştırması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özden, M. (2010). *Bilecik İli Ağız İncelemesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özdoğan, Z. (2009). Kırgız Türkçesinde İlk Hecedeki Ünlü-Ünsüz (Vk) Ses Gruplarının Değişmesi ve İkincil Uzun Ünlülerin Oluşması. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (3), 1716-1729.
- Özek, F. (2009). Arapkir/Malatya Ağzında Birincil Uzun Ünlüler. *Turkish Studies Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Prof. Dr. Ahmet Buran Armağanı*, 4 (8), 1954-1964.
- Özek, F. (2014). Kemaliye ve Yöresi Ağızlarında Birincil Uzun Ünlüler. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*, 6 (2), 117-130
- Özeren, M., (2016). Salar Türkçesinde Birincil Uzun Ünlüler. *Dil Araştırmaları*, 18, 167-185.
- Şahin, S. (2016). Afganistan Türkmenlerinin Ersarı Boyunun Ağızlarında Ünlü- Ünsüz Varlığı ve Başlıca Ses Olayları, *Türkbilig*, 31, 127-143.
- Tekin, T. (1975). *Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Tuna, O. N. (1988). Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller. *TDAY-Belleten* 1960, 213-282.
- Turan, Z. (1993). *Teshil'in İmlâ Tezahürleri Işığında Eski Anadolu Türkçesi'nde Ünlü Uzunlukları*. Malatya: Açıksöz Yayınları.
- Yalçın, S. K. (2009). Türkçede Artdamaksıllaşma Olayının Birincil Uzun Ünlülerle İlgisi Üzerine Bir Değerlendirme, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (8), 2340-2357.
- Yalçın, S. K. (2010). Birincil Uzun Ünlülerin Oğuz Grubu Türk Lehçelerindeki Ses Bilgisi Görünümleri ve Bu Ünlülerle İlgili Ses Olayları, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5 (1), 640-686.

EK: DERLEME METİNLERİ

BOZÜYÜK İLÇESİ

1

Adı Soyadı: Ayşe Karakaya, 77 yaş

Derleme Yeri: Yörükçepni Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Düğün Âdetleri

b. Doğum Âdetleri

c. Ölüm Âdetleri

ç. Yöresel Yemekler

d. Ramazan ve Bayram Âdetleri

e. Kış Hazırlıkları

f. Anı

a.

1 sölî_veren. ayşe. kara_kaya. ayşe kara_kaya. yetmiş_yedi. ipek. nêrdensiñ, köüñ. nîdeli, hê. bize bi gêldilê, izmirden. 2 iki_gız, bi_olancık. ona_da dêy_vedik biz burda. gêtdiler, onnara_da dêy_verdik. 3 bizim şindi gızım göreneklēmiz. gız_evi. olan_evi, gız_evine düñüre gelirler. düñür_olurlâ. 4 nâsipse öldü_mu. undan_sōna mendil_almâ gelirler. mendil_almâ. işde ney_ilâzımsa olana, atletdir, kilotdur. 5 her_şêler gâli, gız_evi gıyâ. gıza_da yüSSüg dakicekler_ya dâ sözde. 6 işde daķım_elbise_mi alır, ayak_ķabı. terlînen, her şeynen_alır, gelir.

7 undan_sōna düüne gākışırız. düüne gākışmadan_evelce nikâhını yaparlar. nikâhı yapıdı_mi, gâli düün çalgı Tutarız. 8 köy_düünü olur bizim. şindi gâlik asrî olduķ hepiciimiz. şêde salonnara, bi kına gêcesi oluyo bûrda. 9 kına yaparız, kına gêcesi yaparız hê. una çalgı dutuyo_gâli. 10 kına gêcesi yapıncâ geline kına yakıyoz, orta yere otutdurup çeviriyoz gelini. hanı ediyolâ_yâ şindi televizyonnarda. hê ôle. 11 biz durna çeviriz. durnalar çeviriz. hê durna çevirme. işde gara_goyun goyunları, 12 beyleri fêlan_da yörtük türkûleri vâdır, unnâ. unnarı çeviriz. sôlerek dolaşdıriyöz gelini. 13 undan_sōna otutduruz.

14 dolu, boş_ver unnarı_da. sen gâli düüne gelen boş_ver. undan_sōna düüne şey, yâni ilişan dakiyoz yâ. 15 ilişanda gâli ney_se, nêye gücü yetiyosa. bilezik kaç_îsa, şey altın kaç_îsa yapa_bilen. olan_evi, gız

evi 16 sen_de şunu yap dēmez. yapāsa ōluna yapiyo. bi_tene fazla yapāsa çocūna yarīcēk. 17 ev alsa_da bozdurub, almasa_da onun şeyi, rütbesi böyür. onun_için işde şeederiz, daķılarını daķarız. 18 oynarlā, gūlerlē. millet dālınca ellerine ķına yaķarız, ķına gēcesi 19 gūn.

20 ērtesi_gūn_de kōlūye yēmek veriz biz. kōlūye yēmek veriz. ōlan evi_de sitē_mi gōttürcek, yok burda gēce düünü_mü yapicek. 21 ōle unnarı yapā. işde ōle. gel ni alıp gidince ōlan_eviniñ_ōñünde gelini çeviriz. 22 ōlan_eviniñ_ōñünde_de çeviriz gelini. ōle gençler dolandır gālī, türkū çārırlā. vēriyo, 23 yok, nāsib neyse. bizim kēndimiz temsil ēsgi_şerden, bursadan daķa bi_kōtāyadan temsil, 24 burdan beendi. şindi ōlanlar bēniyo, u almiyo. ğızı bēniyomuş, aman ğızı anası babası bilcēmiş u yokken. geçince bunnar dēriz. 25 nāsibse, mūnāsib gōrdü_mü, vēriz alırız. 26 işde bōle.

27 düün_aşlāmız. pilaF yaparız, et bişīriz. noħud_aşı olur. noħud, yemēni yapıyoz. noħud yemēni yapıyoz. pirinç çorbası yaparız. 28 undan_sōna ēt, pilaF, unnarı ayrı_ayrı yaparız. olmaz_mi. baklavā yaparız. 29 baklavā yaparız, tatlı. işde ōle. işde ōle, ħanı fazla şeimiz, ūrūsümümüz fazla böyük yapmayız. 30 şeine_gōre, ħanı gücü yeticēne. he, gücü nē yeterse ōle. işde_ōle.

b.

31 var. çocuk dōdu_mu, mevlūd_okuduruz çocūya. köylūye dēriz. ħanı ħanıma, ħısmımıza. zāti çocuk, 32 bebek dōnca hediyesini gettirenner, kōlū gettiri bize. genelde çocua daķkım gettirillē, paradır, altındır. 33 en yakınnāmız altın_alırlar. şimdi ūrūsüm altın. düün_yapdık_mı bizim ğonşulāmıza 34 yazma dađdırız biz, oyalı. ōle oyalı yazma dađdırız. yazma dađTdıķlarımız, 35 donnuķ alırız dā bi yakınnara. ōle çok aırdır bizim düünümüz. nnar_da bütūn. 36 yok normel düün. ōlan ğız düünü. onnar_da bütūn_āltın daķar, dāmada. yüz_mü olcēk, iki_yüz_mü olcēk, elli_mi olcēk āltın_olur. 37 unu ōlan_evi_de ğızın boynunda ğalır o. ōlan_evi ōlesece gōtürsūñ, 38 varsıñ.

39 mevlūd_okuduruz. işde mevlūd_okuduruz. daķılarını getirenner gelirlē. dōdūnda getiriller. ğırĥ uçuruz anasınıñ_evine gideriz, uzaksa. 40 anasınıñ_evine kēndi ōlanla gelin gidē, çocūnan. biz_de gitcek olursak biz_de gideriz. 41 işde ōle. benim bicik tornum vā. izmirde okudu. esKi_şerde subay. 42 yāvrum diyom, baķam ben_de bi torun sābi oldum, olayım diyom_da. acele ētme baba_nne, diyi. 43 ben baba_nne diyi, şart hizmetimi gören diyi. şindi benim babamın bi çocūm ben_de. 44 bicik_ōlu var. bicik_ōlum var, bicik_ōlu var. ğarıya_mı yancek, bene_mi yancek 45 ōlürsem diyi. subayların diyi kellesi torbada baba_nne diyi. sus diyin. yō, diyi. 46 allāh nēy nasib_etdīse o olcek.

47 yok, yok ōle. yō, şindi ğālik. yok, şindi ōle bi_şē yok. şindik her şēlerimiz bizim naylon_oldu. ķasabā dōndük ğuzum biz. 48 şindi bi_de dışdan_alıyoz temsil. u_da ya ōretmen_olcek. benim çocūm subay şindi, 49 muħaķķaķ yā ōretmen_aliceķ yā bi_şē, okumuş_aliceķ. okumuş_aldı vaķıd seniñ alıña_şalıña ōle. 50 yok, yok. hiç ōle bi_şē yok. hiç ōle bi masal bilmem ğuzum. bilemem ğuzum. 51 bu geline çıkeydin sen daķa sene şē ayrı_ayrı şēderdi. hē, sōler.

c.

52 ōlūleŗde şindi bizim. ōlūmlēmiz ōldü_mü, biz nāparız biliyoñ_mu. ğoca kō, bi ħaylī çok gelen olur. bizim bōle dıřdan_da çok gelen_olur. 53 ōlūññ_ōldü_gūn şey_der, bide alırız, ayrıan_alırız. gelen cenāzē, ğarı erkek neyse. 54 ōldü cenāze evinde nē varsa dađdırız_ona. emme iki_yüz liralık, 55 emme üç yüz liralık bide yapıdırız, bide. nu dađdırız. undan_sōna ķadın_ōldūse unuñ ōrtmesi olur, 56 yazması olur. ķadın_ōlūnce unuñ çemberleri olur. bōle benim başımdaki_gibi filan. 57 u çemberlerden gelen, okuyan ğarılara dađdırız. ōlūññ_şēi, ħayrı olsundan, dađdırız.

58 undan_sōna devrini çeviriz. devir çeviriyolā, ĥocalā. ğuran_da okuyo, para çeviriyolā. şindi devir, 59 bütūn devir çevirise bir_milyar. yarım ēderseñ beş_yüz. u beş_yüzü_de mezer ğazannā olur, 60 gōñlünden ne ğopuyosa mezer ğazannara vercen. ğalanı cāmīe vercen. ğuran ğurslarına yollā, 61 ĥocaya teslim_ēdersin onu sen, ellemezsın unu. unu ōle. bizim ōlūmüz_de bōle ğalkā. 62 ēlli_kincūsüne okuduruz. mevlūd_okuTmazsaz_da elli_kinci_gūn köve ekmek dādırız, pazar_ekmē. 63 alırız. ekmek, helva yanda. şu ğadā, şu ğadā, şu üç_parmaķ_gibi kısa helvaları yapıdırız ĥusūsü. 64 ekmekleri poşede, poşetleriz. temsil bizim yüz_elli ĥane dī_mi, yüz_elli ekmek helvasınnan 65 dādırız onu.

66 senesinde_de bōzükden, āşcıdan getiriz yemekler ni. cāmide hem mevlūd_oğunur. ġarısı erkē, kōlü dışdan ne o_kuya_bilirseñ. 67 emme üç_yüz dutucek, emme dōrt_yüz dutucek o mevlidiñ yemē. 68 ēvde ūrařmeyiz hiç. ġazır yēmek getitdiriz, getitdiriz āşcılardan. nē dutdu. salatasını var_īsa hiç gett_rir_u ayranna. 69 pilavdır, ētdir, çorba, mercimek çorbası. unu get_rir, una_göre parasını veriz. 70 işde u_da ōle.

ç.

71 bizim yufka yok. biz, biz ev_ekmē yaparız. ev_ekmē, ġamuru yōruz, fırına atarız. fırına atarız biz. 72 biz bide yēmeyiz. ōle bazlama yaparsıñız, siziñ urala. bizim. unun fırını oluyo işde. bizim dadařlā vādır 73 erzulumdan_da. şurada kōvümüzde, yakın kōvümüze. aķ_pınar kōünde. 74 yōrtük_çepni. ura çerkez_çepni. bi_de yoluñ üsdünde poyra vā. yōrtük_çepni burası. işde ōle 75 yavrum.

76 bazlama. gōzleme yaparız, bōhçe yaparız. ġařheřli bōhçe yaparız. bezej yazarız, yālarız, ġıvrız ġamuru. 77 ġamuru yazarız. undan_sōna yālarız, ġıvrız unu. sinē vuruz, süreriz mařıñga. yūruz. 78 yazıcañ bezesini, bezē yazıcañ. ġazır yazdık_mı, biz unu yālarız. taķsiden indi, bi ġarı indi de ona baķıyom. 79 dedem gelmiş benim. dışda oturiy. işde ōle yavrum.

d.

80 ramazanda. biz iramazanda şindi, bir_ġafta dutduķ_mu ondan_sōna, semīnneriz demīnneriz. her gün eve bi misāfir iftar_açmaa. 81 ōle bi_gelenēmiz vař işde. he, herkeş ünner ōle. bōün sene, yarın bene. 82 bōle ev_ev birbirimize ītāra gideriz. iftar yaparız. toplanırız. Kırbān bayramı. ġurbannāmızı keseriz. 83 hērkeř_evine baķlavāsını yapā. gelen giden, geriz ammā. hērkeře_de varız. 84 el_ōpmē deil, bayramlaşmaya varız. herkeşe sofra atılır_ġāli. iki_gün, üç_gün, dōrd_gün bōle. 85 ilk_gün gelemeyiz Kırbāndan. hērkeř Kırbānını kescēk, daıdecēk dērke. 86 ētlen ūrařılır. ērtesi_gün ġāli üç_gün bōle gelirle, ġatırımızı sayannā. bōyük_de olunca 87 evde.

e.

88 řey, benim gelinim_olum bōzükdeler. unnar bōzükde duruyo, evimiz_de urda. şindi gene ġonuřduķ gelinnen_de. 89 gēldi, iki_gün tarana yapıdık. şindi yaParız, bu_sıralarda. ausdosa_ġadar ġālin yaparız. 90 Kışlık, ġazırılık hē. kışlık yemek_olsun dēye. çorba, tarana çorbasını yaparız. undan, undan. 91 dışden peK yapmiyoz biz. undan ġararız. südü alırız, yourd tarnası yapcēseñ. yirmi_kilo südü alırız, yirmi kilo südü yourd mayalarız. 92 mayaladıķdan_sōna beř_kilo da südü alırız. içine sede yā ġatarız, yarım_kilo. eridiriz. 93 undan_sōna dōrd_dene, beř_dene yumurta ġırarız. ġanı çorba biřiriyoñ_yā, yourd çorbasını kesilmesin_dēye. 94 řēde ōle, yumurta_da kesilmesin_dēye. unu ġazana ġūyarız, ne_ġadan yourd yēse ġāli. 95 ġazan řēine_göre. yourduna, südüne_göre ġarıřdıra_ġarıřdıra u ġaynā ġāli. 96 unu da eleriz teknē, ġararız. unu o_gün dōkeriz. ġardımız gün dōkeriz. 97 unun çorbası daa çok güzel olur. bōle burcu_burcu Koķā.

98 un tarnası, hē. undan südü_de yourd çalarız. on kilōdan. u iki_gün durū, üsdüne pala ġoy_veriz, ġoy_veriz. 99 bōle süzölür_gibi olur, ġaymakla. o_südü, yourd. undan_sōna otuz_kilo, kırk_kilo_da südü alırız. 100 ġūyarız řēye, ġazana. u ġaynā, ġaynā, ġaynā bi_de sapsarı olur. azalır_u ġāli. 101 undan_sōna unu ġūyarız, güzel ġararız, unu. emme ġāli ġızart unu sinide. bi_de ġaymānan altını. 102 ġızardırız. ġızardırım, u çok güzel olur. bōle ġıPġırmızı ġızartdın_mıdı, şeker die ġařık_ġařık ye unu ġāli. pek güzel olur. 103 undan_sōna bi gün durū, yumruķlarız yourd_unan unu. 104 unu sereriz sour, souduķdan_sōna yumruķlarız. unu örtē, basdırız. řōle temizce bu elēmize, 105 ēvde duruş tekne.

106 sabāleyin burıya yayġıları yayarsıñ. ya ġarşıya götürür yoncalıda, burlarda köpek geziyo_da. u ġarşıda_da çok güzel olū. 107 bōün gene vardı, topladılar. urıya sereriz. başga yerlerimiz_de vā, temiz bōle yerlē. 108 herkeş mevkisine sēreř. dōkeriz, vicig_vicig_vicig çarşaflara. dōkdükdēn_sōna_da řēderiz, ezeriz. 109 bōle, yuvarlarız. u ġālin vicig_vicig olur. gözerden geçiriz. 110 gözerden geçiriz, savruş, ġūyarız kesesine. dışarda yē.

111 řēriye yaparız. řēriye. kışkus dīyolā mācirler una, biz řēriye deriz. biz unu yumurtāynen yaparız. 112 yumurtāynen yaparız gözerden geçiriz_unu. elekden deil, gözerden geçiriz. ġoca gözerimiz vādır, 113 gözērler miz vardır. gözēr. geçiriz_unu. tārna_gibi olur_u. undan_sōna çalkarız. 114 çalkadıķ_mı,

incesini gene gūyā, yūrur, yūrur. gene geçir, sereriz_unu. bi_de fırınladınız biz_unu. fırınlattık_mı. **115** yānan salçayı_da gāvurū, eccik sulu yazınan, ne gader tene gūyacekseñ. **116** unu_da salarız_içine, pılaF bişirdin_gibi. u_daa güzel_olur salçalı. işde unnarı yaparız başKa. maķarna yaparız. **117** yumurtāynen yūruz hamīrī, undan bezeleri yazarız, sereriz. maķarna ğıyarız. **118** undan_sōna işde unnarı ōle yaparız. ğış yīcēmizi.

119 ēlma ğakını pek yapmıyoz_da, hē. eriklēden şeederiz. ğuruduruz. ğurutmadan başKa bi_de suyunu yaparız. **120** marmeled_gibi. unu gāynadınız. gāynatdıķdan_sona suyunu gōyulduruz. suyunu, süzeriz. **121** erīni_de ayrı delikli şē ilişdir diyolar_yā. undan geçiriyon, unu ayrı pestelini. pestelini. **122** hē siziñ urda ğaysı var. bizim burda eriklē, dē işde urda peg_olmuş. şurada giderseñ meselā ne güzel_olmuş. biz_de yaparız. **123** biz_de yaparız begmez. üzümlerden_olur, **124** güzel_olur.

125 işde bōle ğızım. yaz yīcēmiz, ğış yīcēmiz ōle işde. ğışa ğamber_biberler var. ğamber biberler ni gōzel ortalarını ōyarız. **126** dōlmalık deil, topak_topak ğamberler var_ya. ğamber_biberlerini sinilere gūyarım ben, **127** şurda ğuzinem bōyükdür. ğuzinem. sürü_verin ğuzinē. unu gōzelce ısıcecike ğavanuza gūyarım. **128** ısıcaķ hemen çıkarınca ğapāni_da ğaynadırın_da. sıkı_verin. ğışın hazır ğızarmış biberi yeriz. **129** hazır. hē. işde ōle. Kārniñ_filan aç_mı. işde bōle yavrum. **130** başKa bi_şē işde.

f.

131 dedem geliyo. bi_dede, bi_nine ğaliyoz. gelinnen_olan geliyolar_da. hemen ōlünce dīyolar, habar ver bize dīyolar. **132** ōlünce verin, diyom ben_de. gülüşiyolā. her_şēler var ammā ben nassı diyem, utanırım. **133** torunnam_da seniñ_gibi. bi ōsüz ğızım va şēde, isdambulda hemşire okķuyo. **134** şe, çalısiyo. yavrum ne_diyem.

135 māni, çok. benim babam_ölmüş_de baba_nnem unu diyi_veren ben sene. yanına ālmış beni, ben bilmiyom babamı. **136** ğardeşiniñ ōluna vermiş babam ōlünce benim_annemi. uzakdan gētmış annemi. köve geri yollamamış, **137** ğıyamamış_da, ğardeşiniñ ōluna vermiş. beni dutu_vēmiş, gidiyoz. **138** gitdīmizi biliyon_da ben, nē sōledini_olan ğādeşine bilmiyom. hemen varıdıķ, otu_vēdiler. **139** ğışla vādı, yuķallarda. otu_verince bunu yörük yası deller bizim. boyunnarına sārıldı_olan ğardeşiniñ, vēdī. **140** olan ğardeşiniñ_oluna vēdi_yā anamı. u_ğardeşiniñ boynuna sārıldı **141**.

142 ğardeş dedim sındım dalıña

143 dutdum dalları vērdiñ_elime

144 allı gelinimi gelin_etdiñ_evine

145 Körpe ğuzumu ğoduñ yanına

146 demiş baba_annem. ūrdan_sōna ōle deyince ōtekiner_de ālaşiyolā. gene bōle dēyo. ne dēyo. **147** işde ben şindi utanı_veriyon_da aķlıma gēlmiyo.

148 bizim daķa bir bōrucük Kış_oldu

149 duyan duydu duymayana düş_oldu

150 benim çilem cümle āleme baş_oldu

151 demiş. işde ğızım. gel baķam. bi ğızımız gēldi bizim.

2

Adı Soyadı: Bilgi Öztürk, 45 yaş

Derleme Yeri: Yörükçepni Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Köyde Geçim

b. Tarım ile İlgili Konular

c. Köyde Eğitim ve Öğretim

ç. Çocuk Oyunları

a.

1 hayvancılık çokdu. hayvancılık çokdu burda. yāni şurda, şu köyde bi tane sürü vā. şu yüz hānede. önceden her hāneniñ sürüsü vārdı. 2 her hāneniñ hayvanı, öküzü, eşşē vādı. şimdi tırağtor aldı. herkeş çalışıyo ama. 3 çalışmak vardı. şu civārda ēn çok çalışan budur. gece_gündüz tarlada. hiç ekmēn yok. 4 yāni çou kabak_eker. otuz_dönüm, yirmi_dönüm. tabī, ōle bir_iki dönüm deil. tabī. 5 para_etmez_mi. bal_kabā. beyaz yedimiz, pazarlāda. biz burdan yüz_elli_bin lira, iki_yüz_bin lira veriyoz. 6 siz ne bir milyonu, beş_milyon marketde istanbulda. soyulmuş, poşetlenmiş 7 beş_milyon.

8 biz yüz, yüz_elli_bin liraya veriyoz. iki_yüz_bin liraya. buraya bakma. senin_ayānda, etrāfında çok da ondan bire yīyosun. 9 biz iki_yüz liraya alıyoruz, yāni iki_yüz lira, yüz_elli liraya veriyoz ve artı parasını alamannar vā, 10 dolandırılannar var. tabi_ki. benim yedi_sekiz sene oliyo, hemen_hemen. dōrT milyar gitdi. 11 nāpacan. adamı_da bulduk, nāpacan.

12 dōsen jandarma yakın. ben bu adamdan paramı_da istemiyom, dedim. ama dedim, nām_olsun memlekete. sürünsün dedim_yā. 13 ben bu adamı eşşek sudan gelene_kadā dövecem, bırakı_vercem. kardeşim, dedi jandarma.14 on gün rapor_alsın dedi, üç_ay içerdesin. sorğu, sual yok. 15 dedim, mādur ben_miyim, u_mu dedim_yā. e o zaman hep_mi, herkes_mi hırsız_olsun. yasalā bu, diyo_yā. 16 kānunlā bu, diyo. yasalāmız bōle, diyo. yok. ben dōdüm_zaman. yāni şimdi ben seni. 17 yāni sen burda çalışıyosun hocam, gece_gündüz. yāni çolūn çocūnnan perīşan_oluyosun, 18 mazotunu veresiye alıyosun, şu bu. veriyosun malını, gidiyo. adamı, sen beni dōdūn_zaman 19 suçlu duruma düşüyosun.

b.

20 yō, normal. yā şimdi her çeşid būday ekiliyo burda_yā. gerek_ekilir, rus_būdayı ekilir. undan sōna dā_daş var. bir sürü çeşidler var. 21 verim düşdü_zaman toum deışdiriliyo. bazarcık_sarısı derler. bolu būdeyi meselā. ōlmaz. 22 e tek çeşid hemen_hemen o zaman sayılır_yā.

23 yā para deil_de domuz. nohud meselā. bizim yukarlar tarlalarımızda çok güzel nohud_olurdu. mevkisine_bile nohud tarlaları derlerdi yāni. 24 mevkisi vardı, nohud tarlaları mevkisi. ekemiyosun, domuzdan tabi. 25 gılçıklı oldū_için hocam. gılçiksızı yīyo. rus_būdayını yer. o verimli, yüksekdir_onun. 26 maķarnalıķdır_o. kaliteli_de mal. onu yer. onu_da yukarıya ekemezsin, ovaya ekeceksin. 27 o kılçıklı olanı yemiyo.

c.

28 bilgi. bilgi öztürk. vardı_da, kapandı hepsi. taşımali her yerde. bōzūn_köyleri. yakın bi_de sade bura deil yāni. 29 yā şimdi esKiden. orasını merkez yaptılar. o köyler dā çokdu, o taraf yakın. bōzūe gitmeden orayı merkez yaptılar, 30 murat_dereye açdılar okulu. yāni o köye. şimdi burlarda çocuklar, 31 urdaki_kadā alamiyolar. burda okul.

32 buraya gelen, torpilli geliyo öğretmen. ya subay ya ğaymaķam yāni. yakın oldū_için, he. öğretmen de oldū_için burlara. ilgi, alāķā. 33 çocuklar bi_şey alamiyo yāni. o yōnden ii oldu yāni. şimdi çocuklarımız ii yāni. 34 tabi_ki. şimdi her dersin hocası var, her okulun meselā. yok demēcek_kadar var. 35 esgiye_göre yāni az_da, var.

ç.

36 yok. burda, burda onnar. yok. top_oynarlar, şimdi gençler. yok. ēsgi yok, yok. meselā. bizim zamānımızda çelik_oynanırdı. 37 hort denirdi. hort denirdi. meselā bi ğutu ğoyarsın_ortaya, uzun sopa. vurusun. 38 birisini ebe yaparsın. ōle esgi oynunnar onnardı. e oyun işde yā, kim ğazancek. deerse ebelikden ğurtulur. 39 şimdi o kutu gidene_Kadā senin_arķandan koşuyo, deerse. 40 kutu giderken öbürü de vurdu_mu, onu bırakmak zorunda. vurana. o, öbürüne Koşuyo. 41 yāni. ōle oynunnā vādı.

3

Adı Soyadı: Yusuf Keleş, 59 yaş

Derleme Yeri: Yörükçepni Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Köy ile İlgili Bilgiler

b. Köyde Tarım

c. Aile Adları ve Ad Verme

a.

1 benim_ismim yusuf keleş. elli. alâkası yok. evet, boy_olarak alâkası yok. ama yörük_çepni köü. anca bizim bildimiz 2 çetin_beyden kaldını falan_fılan. a bu şekil soran âbimin şeedi_gibi deil, soran profesörün meselâ. 3 balıkesir tarafından geçen resmî plakalı arabalar duruP_da soruyolar adamlar. 4 meselâ yörük_çepni. e çepni_misiniz diyo. evet, bu kölüyüz. yörük_çepniliz diyo. adam bir_iki bi_şeler sormak_istiyo. şey gâliyo burda. 5 ha, o geliyo onun aklına demek_ki.

6 yüz_on hâne. boz_alan çok_ufakdır. on, on_beş hâne falandır. e u_kadar. gerçi bizde_de var boş hâneler ama. bozükdedir. 7 ama bizde bozükde olsa_bile, şimdi kendi kölümüz orda oturmuş olsa_bile yazın geliyo. 8 çalışmak_için buraya geliyo yâni. hem burayı kullaniyö.

b.

9 tabi tarla, şey var. bûday, arpa, pancar. pancarı ekmiyoruz şu_anda. kabağ çok meşûr bizde. kabağ, bal Kabâ. 10 tatlı yapılır u kabağdan. o çok meşûr bizim burda. evet. öle_de olü. şeker_de atlıyo, atmadan_da yeebilirsin. 11 çeşitli_çeşitli yapıyolar_onu, evet. meselâ böça, börek. ama onun haşhaşlısını yapar meselâ. 12 biz yörük milleti oldumuz_için. haşhaşlısını çok yeriz_onun. 13 evet, evet.

c.

14 var. muhakğak, muhakğak. meselâ bize bekirler derlê. evet. bâzı meselâ şu muhdargilin sülâlesine celiller derler. 15 celiller. celil, celil. hasdalıkdan_söra zor toparlıyorum kelimeleri, onun_için kusûra bakma. 16 öle, evet. evet. musTafa, memet, ne_bileyin yusuf, meselâ benim_ismim. 17 deşik deşik öle. yeni isimler_de meselâ bizim çocuklâmız_da özgür, selçuk. 18 bunnar yeni isim_oluyor, bize göre.

4

Adı Soyadı: Mustafa Doğan, 63 yaş

Derleme Yeri: Bozalan Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Çeşitli Konular

b. Yöresel Yemekler

a.

1 doan. mustafa doan. ben darı_dereliim_de kütükde, burıya yengēn köyüne geldim. bu darı_dereli. meslek düz_işci, emekli. atmış_üç. 2 evet. devlet_su_işlerinden emekliim. ben_de fabrikadan emekliim. hasan hüseyin. 3 canbaz. vallâ yaş, atmış_üç. kola için bak. şış, bacanağ. süleymân. kola göy_ver, kola. 4 su için, geçin_içeri. geçin yâ. çay_da içeriz canım, otursanız zamanınız varsa çay_da yapallar. 5 yerli, evet. enişte. acık âz_gâldı işimiz ammâ neyse. siz geçin. bacanağ. 6 oturun, geç gızım, geç. çek tabi yâv. beni çek işde, burda ikimizi. ikimiz_de garayız biz, ha. 7 çek. domatizlerle garşı çek. çek gızım, çek.

8 yav o_elmalardan alın, bak şey. ismin ne tokatlı. tokatın yolları taşlı. öŞkan. bak u elmalar, benim dedim elmalardan. 9 gağ, gağ. toplan, yeyin hemşerim. geçin hadi içeri yâ. işde bu, bu elma bizim dedelēmizden. 10 bak, şu armud dedemiz dikmiş. aşı_yapmış. bu evlerin sahibleri. bak, var yâni torunnarı. 11 aşı ordan geliyo, bak. mülk_onnarın. şu ev seniñ sarayından sıhatlıdır, beton evinden. 12 amma görüntüde, bu adam burda nası uyuyo dersin.

13 süleymān. baḳ, çay yapın, çay. evet ābi. burdan geliyo. baḳ, baḳ şu. şu, bu_da yukardan yaam buraya aḳıdiyo. 14 onnar yeni. u komşumuz bizim, yeni yaptı. bizde para yok, bitdi. yok, bıraḳdık yēnim be. 15 yaṣ geldi. yengenlen_ikimiz. çocuklāmız daıldı. tabi, güç meselesi. gençlik. 16 şey, çay_yapiyonuz mu. siz istersen inēm, yēnim be.

17 yörük. yörük, bizim yörük. manav, yerli köü. dodurḡayı bilirim ben. çok ii bilirim. ama toḳatlı hemşerim baḳ. 18 dodurḡanın kuruluşunu ben bilirim. yedi_yüz_yirmi senedir. yörükler, göç. meselā baḳ, benim dedem āydından gelme. 19 burāya geledi_de bu köyün kuruluşu, bu gördün kövlē çok olsa iki_yüz elli senelik. 20 üç_yüz_de vādır, belki. evet, yerli. bi yerli var. evet, ama yerli. başḲa yerden göç hālinde gelmişlē. 21 yedi_yüz_yirmi sene olmuş. inönüyle dodurḡa, sınırmış. baḳ, bu arada hiç köv yokmuş. 22 ḳara_aç bizden sōna geldi. meselā yörükler. doḳsan_iki muaciri, doḳsan_ikide gelmiş. öle öle işde. yerli oldu için. 23 yerli, manav yāni. yerli. amma töre olarak onnarın töresi, 24 şindi git kölere.

25 ben biraz çok Ḳonuşurum. hālā orda baḳ bi sulu kōv var, ismini veren. iki_ay, üç_ay ḳal orda baḳarlar sana. 26 amma şindi meselā bura biz yörük diyoḡ dēl mi. işde demin ne dedim ben sana. yörük köü. 27 burda tanıdın olmasın, ārtık bayā_da aç Ḳalırsın. işin gerçei. zaman deḡişiyo işde yēnim. meselā bu çocuk farklı, 28 amma biz şēde misāfir vā_mı, cumā gün cumāya gideriz. bi misāfir olur, kim denk gelirse. gel hemşerim. yemek ye öle git. 29 amma şindi şurdan deḡişiyo biraz_da. baḳ, şē girmeyelim. e şindi terörü ḳıḳdı. 30 yā yēnim okuyanda_da var, okumayanda_da. hırsızı ḳıḳdı, uursuzu ḳıḳdı. 31 senin evine adam yemek yemē dēye geliyo, baḳıyo orāya tamam işde. şindi güven yok yāni. 32 insannī_da ḳaldıran_o.

33 yok, yok. kesinnikle yok. vār, eskiden vārdı. meselā urḡan diyor. başḲa dā eze, kibrit meselā şindi. eze denirdi na. eze. 34 geliyom, o var. yörüklerde var. geliyon, gidiyon, nāpiyon. āṣa, fatma. kestirmeden. 35 unnar vādır. evet, ben geliyom. yav yēnim, ana esas türkçede de_mi. anneciḡe çevirdiler. 36 anneydi şindi anneciḡ ḳıḳmış. cīm kelimesi ii deḡil bence. esgi o_zaman ana derdik_işde. 37 şindi anneciḡ nassın. cīm girmiceḡ_oraya.

38 benim ḳardeşim_de var tārihçi, profesör. istanbulda, marmara_üniversitesinde. muzaffer doan. tanır. 39 şindi bayā şey öldü yāni, kitapları satiliyo. sivas. sivasda benim ii arḳadaşlar vādı_be. 40 vallā ii yav misāfirler.

41 süleymān çok cici çay_yapdın. gerek_olmaz_mı yav. çay_iç yavrum. ḳolaya bıkmış bunnar_yā. āyran ver yēnim. 42 ḡızım otūsana. alō, āmed nērde. alō. bizde alō deḡleḡ. u böreklēden gasteye sarı_ver_de aḳşam_üsdü yerler_yā. 43 tabi canım, tabi. evet. dededen oula, ouldan toruna gidiyo işde. 44 en_az.

45 burası yirmi_dörd hāne var, duran içinde. işde burda şeyle ḡārşı ḡārşıyasın yēnim yav. tabiatla. 46 ḡışın burası ḳaç hāne ḡalır, biliyon_mu. bu arḳadaş, bir_iki kişi. böle ḡar yaar. maşingayı yaḳarsın. 47 maşinga deriz biz. Ḳuzine. maşinga deriz, ḡa. meşe kökleri vādır. atarsın, patatezleri_de gözüne. 48 üsdünde_de ekmē ḡızardırsın, çayı demlersin. tereyā. evet. böle cazır, cazır, cazır böle. hiç, hepsi şeyle işde tabiatla. 49 öle alır_mısın, veri_misin ḡızım. el_bezi falan. balık falan yedin_mi ellerlen, böle barmaḳlarlan. 50 ondan_sōna sabunlayı_veriz biz. yok. öle peçete_meçete 51 bilmeyiz_biz.

52 evet. de_hā fırın işde. çek resmini. fırın, fırın. tandır_ayrı yēnim. tandırı dōlular yapar. bizim fırın. 53 biz normal_ekmek yaparız. bu tandırda yufḳa olur işde. yapışdırma böle. mayalarsın aḳşamdan. 54 būdāy unu, evet. yok, yok. o çok güzel_olur. o yirmi_gün gidē, ḡışın. evet. nee gülüyon_yā, 55 yirmi gün evet. şindi bi_de ısıtdın_mı o zobanın_üsdünde. āliyoḡ, bōztükden ḡāli. 56 ā bu var, satiyo bu işde. bundan āliyoḡ biz. evet kölümüzde var canım, ḳomşulāda. 57

b.

58 mantı yapā yengen. mercimē böle o gözlerine doldurusun, üsdüne_de sarımsaḳlı yourd. nāpcen ḡıymeyi. bizde ḡıymā yok. 59 mercimek, evet. noḡud, patatiz. evet. ayı_şeyi yok ḡızım, esas diyom ben. 60 sarımsaḳlı yourdu dōkersin. ama ii ḡızartcen mantıyı. evet, şeḡde tepsiyle. işde o maşingada. 61 esas hōşmerim vārdı bizim, esgi yemēmiz. hōşmerim. kitabda bile vār. hōşmerim. 62 çir deriz biz, çir. krema. onnan baḳ, unu ḳarışdırısın. onnan böle sırf bu kremayla un, bi_de şeker_atarsın. başḲa onun ilacı yok işde. 63 onu bi ye sen, gör hemşerim yā. krema, ayrandan işde. bu sūtden, makineden ḳekiyon. 64 hē. üstdeki, sūdün_üsdü olur. krema olur. sūdün_üsdü_de olur, ḡāymaḳ. 65 evet.

5

Adı Soyadı: Cafer Filiz, 80 yaşlarında

Derleme Yeri: Yeniüreğil Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Çeşitli Konular

b. Köyde Geçim

a.

1 aleyküm_selām. hoş_geldiniz. meraba. millet yök, hërkez işde güşde. zaten kölülē, genşlē yok zaten. genşlē göşdü. 2 yerli köv, ammā. şūda kütāyanın köleri var, eski_üreil, gārşak falan. öte tarafda. he, öle. 3 məcir ekseri bizim burlarda. he u_zamannā onnā gelmişler, Kırmuşlar. būda vā, dā_köü diyoz. 4 unnar işde u, devlet nerde boş yer buluşsanız urlara şeedin dēyo. 5 boş buldū yerlere geliyolar. hāzīne. arāzisi de var.

meselā ciḥan_gāziniñ_oldū yerler dodurğanındı diyolar. 6 bizim köv onun_için geziyo işde burda. eski_üreillilerin burda arāzisi varmış, 7 məcirler gelmeye başlayınca buraya yerleşmişler. çok hāne geliyo, göçüyo buraya. 8 yerlerini zabt_etmeg_için. ēsgi_üreil, dodurğa onnā ḥa u_zamannardan_da. 9 bizim köv dā işde yeni dā yüz, yüz_elli senelik. ēsgi_üreilde_mi. var. evet.

10 gāli şeediyo tabi, büyüklē onnar öldükçe, şē yapıdıkça gāli uzaklaşiyo onnar. Kaçdı_yā hoca, seçim şesinde_yā. 11 seçimde o_ğadā yok herālde, yüz_ğırk oy şeysi. Kırk_elli hāne var_da kimisi meselā bözükde duruyo, 12 gelip gidiyo.

13 fazla yok. biraz şīve işeysi oluyo_da. yav işde kelime işeysi, hatāsı oluyo meselā. aynı şē sen başğa türlü diyon, 14 başğa türlü. her şīve işeysi deşiyō dodurgaya_göre.

b.

15 ārpa, būdey. o_da geçinemiyon_da gāli, köü terk_ediyon. inşaatçılıa gidiyolar genşler, oraya buraya. inşaatlarda çalışiyolar. 16 fabrikaya giden fabrikaya gidiyo bözükde. va, biraz ḥayvancılık_da var. 17 o_zamannā òküz, İnek, ēşşek, beygir işde öle şēlerle ūraşiliyodu, he. sabanna çift sürüyon, düvenne ḥarman yapıyon. 18 şindiki devire_göre öle ii dīl. u_zamannar nası geçim_oluyodu, bilmiyoz tabi. oluyomuş. 19 şindi biz düvenne gāldırdımız zamannā yüz_kile gāldırıyosaḵ 20 şindi üç_yüz kile gāldırıyoz yine yetinemiyoz. yetmiyo. o_zaman çocuk çokdu. en_aşşāsının dörd_beş tene, 21 beş_altı tene cocū oluyodu. üç_beş va_da, işde onnā_da çalışmaya gidiyolar. inşaatlara, sā_sola. 22 ciḥan_gāzi_bile gālmadı, çok būükdü urası. cāfer. cāfer filiz.

23 bizim burlar_mı, məcir köleri_mi. məcir köleri ēyce urlar_gibi. televiziyonda urları gösteriyo, rum el ni_falan. 24 aynı məcir köleriniñ duruşu_gibi. burların yerlisi oldumuzdan. yörüklē_de yerli canım. 25 ırk_ayırımı oluyo demek_ki. yörüklē bizim bildimiz, yaylalarḁa gālırlarmış eveli. 26 yazın yaylaya çıkıllarmış. unnara yörük derlermiş, u_zamannar. manavlar demek_ki çıkmıyomuş, duymadık. 27 sēbze burlarda zaten fazla olmuyo. anca kendin yīcek_ğadā acık yapabilirsen. su, acık_oluyo sorunumuz. 28 aḥa yazın işde biraz, bir_iki ay öle bāçe_māçe sulandı_mı. 29

6

Adı Soyadı: Ali Osman Ay, 68 yaş

Derleme Yeri: Dodurga Beldesi - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Köyün Tarihi

b. Yöre Ağzının Özellikleri

c. Köyde Geçim

ç. İmece Geleneği

d. Yunan İşgali

e. Hıdırelez Bayramı

f. Düğün Âdetleri

g. Yer İsimlerinin Verilişi

ğ. Misafir Ağırılama

a.

1 ouz boyları, ouz boylarından bu. bin_iki_yüz_doksan_dokuzda, osmanlı imparatorlū sōütde guruldū_zaman 2 burda bu dodurğa vardı. bu dodurğa beyiniñ ismi ğara_güne. osman_bey burdan domanice yazlıa geçerke 3 burda ğara_güneye misāfir ğaliyodu. o_zamandan vardı, dodurğa burda. 4 sōüde imparatorluk guruldū_zamandan var. dodurğa bu ğadā yāni, esgi bi yer burası yāni. ali osman. ay. 5 burda beş_altı tāne yerleşim bölgesi_var. yerleşim bölgeleri, dā hāle yerleri belli. ev yerleri, bōle belli. 6 yirmişē_otuzā hāneymiş, buraya toplanmışlā_hepsi. yerlē belli. 7

8 ilk başdan ort_asyadan gelmişlē. orta_asyadan selçuklular. şēden, selçuklulā bu konya tarafından gelmişler. 9 hiç katıksız yēli burası. hiç, bir tek katıksız yēli yāni. bizim buranıñ beyi, osman beyiñ arkadaşī yāni. 10 burda misāfir ğaliyo yāni gelirke, geçerke. kışlī sōüde, yazlī domaniç. urdan gelirke, geçerke burda misāfir ğaliyo, 11 devamlı. osmancık diye filim vā. osmancık filiminde 12 burası dodurğa beyi ğara_güneyle osman_beyiñ burda ğaldıkları ve osman_beyi yazlık oldukları bütün gösteriyo_burda. izlediñse orda, 13 izlediñse dodurğa devamlı geçiyo orda, 14 o osmancık filiminde.

15 ouz boyundan, ouz boyu. ouz_han burdan geçerke, hattā buraya hamamı, şunu_bunu ouz, ouz boylarından burdan geçerke yapıriyo burayı. 16 ismini_de dodurğa olarak, çocuklarınıñ biriniñ_ismi dodurğa, ouz boylarından. 17 dodurğa_dēye türkiyede otuz_kırk tene isim var bōle. 18 ilçe bile var dodurğa şeyde, ankarada. biz yazışma yaptık belediyeden, nerden geliyo, ne yapıyo_dēye. 19 ouz boylarından hepsi, dodurğa olan_isimler gitdi yerlerden geçerke 20 dodurğa, ouz boyunuñ_ölunuñ ismini Koyarak geçmişlē.

b.

21 biz geliyon deriz. geliyon, gidiyon. gelseñe buraya. geliyon, he. geliyon. gel demeyiz. ge deriz, biz meselā. 22 yapma deriz, etme deriz. meselā. Kaba yāni. bizim dodurğanıñ konuşması biraz bōle 23 büyük ihtiyarlarıñ_içinde otursañız, konuşmaları diñleseñiz hemen añlīcēñiz yāni. 24 hep, hiç tam kelime, türkçe kelimesi yok. hep yarımca, hep yarım. hepsini yutuyolar hemen_hemen. 25 yaşlılāñ_içine otdünuz zaman siz bōle Konuşmalar hiç_bi_şē demeñ_siz. 26 sāde diñlīcēñiz, hemen_anlarsınız. hemen_anlarsınız.

c.

27 güze_kađā tallaları sürüyodu. baħāra girince, girerken noħud_ekmē başlarız. tallaları bozarız. ondan_sōna. 28 öbür senē ekmek_için tallayı Karışdırız_yāni. sabanla çift_sürerdik. hayvannarı sūtlīe götürür, saar geliriz. 29 sūtçüye satarız. işde bōle, geçimimiz bu burda. yok. başğa hiçbir_şey. 30 noħud, arpa, mercimek, burçağ. bōle bu şekil bunnarı. mercimē beñzer bi, hayvannara yem olarak ekilirdi onnar, 31 burçağ.

ç.

32 onu_da söyleyen. dodurğada şimdi biz üç_biñ nüFūsuz. bir tek yabancı yok. hepimiz birbirimize hısım_akrābā. 33 bağ, bunun dedesinne benim dedem ğardeş. bunun dedesinne dedem ğardeş. onun dedesinne. 34 bağ, üçünüñ_de dedelēmiz ğardeş, bağ. üçümüñ_de hem_de has Kardeş. bir tek yabancı kişi yok bu köyde. 35 bir tek yabancı insan atamassın. üç_bin nüfusuñ_içinde bir tek kişi atamassın yav, yok. 36 biz bunu inceliyo, yok yav. çıkmaz, hiç. bağ ben yetmiş yaşıma giriyon, bir tek ölüm hādisesi olmuşdur. 37 he. yetmiş yaşıma, yok olmaz. ırz, ırz_işi girmiş_araya. he, o. onnan_ölü, başğa 38 türlü olmaz.

39 tallalarımızıñ hepsi, birbirimizi ėkliyoız hısım akrābā, yardım_ederiz birbirlerimize işde. yapamayana gideriz, yapı_veriz işini. 40 bilmem, yġcei yoksa yardım_ederiz. burda adamıñ yġcei, içcei yoksa burda on_sene hiç_bir_şeyi olmasıñ, 41 Kõşularla hısım akrābāsınnan geçinir gider, vallā. eñ tepeye, kōün görücüsü çıkardı. 42 ordan bārı, ey gõşular bugün şu olcek, bu olcek. hepsini urdan anlatır, bütün köv_de duyardı. 43 ilan, opörlörümüz öle olurdu burda. rdan sōlenirdi. 44

d.

45 yõk. burda y nan işKāli şõle arkedēş. y nan burdan inönü vasına bõle alır giderke, ondan_sōna kütāyaya dōru geçerke 46 u arada zate yonanıñ şeġ işKāli altında gözükiyo. he, gözükiyo. 47 buraya on tāne asker koyuyo y nan. qaraqol qurūyo buraya.

48 on_tāne asker geliyo. bu askerler burda, bu y nan askeriniñ yimesini, içmesini, hayvan ne yġceklerse onnar tēminine baqıyo. 49 burayı elde etmiş_ya, burā on_tāne_de asker koymuş. qaraqolunu gürmuş, geçmiş. 50 burda öle yunanın_oturması, bi_şēsi yok. he, annadınız_mı. siziñ bi arqadeş dā_mı vā. 51 erkek bi arqadaş dā yok_mu.

e.

52 hıdır_ellezde arqadeş, biz bilmiyoız ne oldūnu. şindi şõle yapıyoız hıdır_ellezi. beşē altışā kişi bi araya geliyoız genclē. 53 gidiyoız hısımlardan akrābāmızdan, deyzemizden, dayımızdan evlerinden yumurta toplıyōz. 54 yumurtaları topladıq. yirmi tene, otuz tene diyelim. gidiyōz, bi evde u yumurtaları kırıyoız, yıyoız. 55 hıdır_ellez. Kızlā ateş yakıyolā, üstünden_atlıyolā. 56 bu şekilde, bõle.

57 yok, yok. burlarda yok. yok, öle bi_şē yok, arqadeş. günnüzün toplanız biz yumurtayı, günnüz. hıdır_ellezde. 58 ha, bi_de şē diyolar, Kızlarıñ hani yumurtayı boyayıp gönderdikleri güne ne diyolardı. 59 hıdır_ellezde. he, nişannılā birbirler ne. Kız tarafı bi qazan yumurta gönderiyo. boyalı. 60 başKa arqadeş. ısırgan bilmez bizim burası. ısırganı, ben mīdemden hasta oldum. 61 qaynatdım, qaynatdım, suyunu içdim. ısırganın. öle dedilē, içdim.

f.

62 düünde hamama, hamama götürüz şeġ dāmadı. davulla, zurnayla götürüz gelini şeġ, dāmadı. hamamda yıkarız, geri davulla, zurnayla getiriz. 63 herkez yēmeklerini yēr. āşamdan geliriz yine. 64 bõle. adetlerimiz bu yāni. yok. şekē atallā.

g.

65 yok, yok. öle bi şē yok. tarinā_bayırı o. tarinā guruduyolarmış u bayırda. tarinā, tarinā. hani tarinā çorbası yapıyolā_yā. 66 esgiden tarināları urda quruduyolāmış yāni. adı, 70 tarinā_bayırı qalmış. 67

ğ.

68 bi yabancı geldi. cāminiñ_odası vardı. odaya misāfir_olur. ahırı vā, ahıra_da hayvanı vāsa çekilir. 69 şindi gõşular_da u mahallede, Konaq deriz biz, gonaq. u bõle yemek getirildī_zaman una biz konaq deriz. 70 oranıñ, cāminiñ bakımıcısı vādır. cāminiñ bakımıcısı u haneye, kime sıra kimdeyse gider una sōlē. 71 bugün misāfirimiz vā, der. u hāne Konaq_işini, yēmek_işini u getirir, yapā. 72 u baqā. yēmē diyoız Konaq. Konaq, yēmē deriz. bu konaq şindi.

73 konaq sırası bugün bendeyse, misāfir geldiyse baña. ērtesi gün akşām gene misāfir varsa yanı başımdaki kõşuya konaq veriyosun. 74 annadıñ mı. bunnar genş dā, bilmez u işleri. unnā yarım_yamalāq annadiyolā. 75 ben bu işleri gördüm yāni, geçirdim. yaş, atmış_sekiz. ali_osman_ağa. otuz_bir sene belediye muhāsibli yaptım, burda. 76 emeklīim. ali_osman_ay. ay.

7

Adı Soyadı: Osman Özel, 55 yaşı

Derleme Yeri: Dodurga Beldesi - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Çeşitli Konular

b. Tarım ile İlgili Bilgiler

a.

1 aha boz_alan. hē. yok, ben dodurğalıyım_da. burdan gidemezsiniz. yol_ayrımı var, ilerde çiftlik var_ya, tavuk çiftli. 2 hemen ordan dön_sola, ta köüñ_içiñe inersin. ordan boz_İe gitmek isterseñ ordan direk yolu tākib_et, 3 ta saraycıa çıkāsın tekrar. o yandan gelmene gerek yok. eer şöle gezeyim, 4 bakarak gitcem dersin.

5 yörük. manav, yörük aynı. aynı. fark yok. farklı olu. şimdi yörüklen gız alıp vermeleri farklı olur. 6 bunnarın alıp vermesi başKa olur, bizimki başKa olur. bizimki. hey, gelmiyom_lan. yāni kültür farklıdır illā. 7 bizde dışarı gız_alma verme yokdur. dodurğada. gız, dışardan gız_alırız_da verme yokdur, pek. 8 alevilik yok. alevi kövler var. yok. ordan alır_da Kız, dışarı vermezler. dışardan_alır. 9 yüreil, alır_da verir de. burayı pek bilmiyom, bura_da yörükdür.

10 bu göç hani, yörük dedin çadır gurup hani yaylaya çıkan yörük. şey kökenlen o manav. bizim urası yerli, çok_ēski yerleşim. 11 benim, adımlı sorarsañ ösman. e ösman dee ararsañ bulamazsın. 12 hasan de veya dokuz_buçuğ derseñ dağgada bulursun. özel. osman dediñ_mi kimse tanımaz. 13 esas kütükde adım osman. ama dokuz_buçuğ dedi_mi kim olsa tanır. elli_beş.

b.

14 şimdi seniñ_ekdin tohuma bālı. bizde meselā köse_büdeyi deriz, ayrıdır. gıreç yetmiş_alı vadır, ayrıdır. 15 gıreç bilmem yetmiş_dokuz vadır, ayrıdır. sarı büdey, kılçıklı büdey, kılçiksız büdey ayrı_ayrı. 16 feğosta diyolar. bizde bi feğostayla Kıreç yetmiş_alı çok_ekilir. u acık dā iri, kılçiksız işeysi. 17 kelle kılçiksız olur. hāyır. yerli dedim köse_büdeyi. bu ital, ikiler diğlerleri ital. 18 bizim kēndimiz, köse büdeyi dedimiz kendi şeyimiz. işde o bizim şeyden gelir_o, kökden gelir. 19 köse büdeyimiz. yok, yok. işde o yok. işde o köse_büdeyi diyoruz. bi tek köse_büdeyi vardı. 20 farklı tabi.

21 bu türkiyenin kēndiniñ_üretmiş_oldü. bizim kēndimiziñ ekdimiz. yokdur, köse_büdeyi yokdur. bizim buranın kēndi işeysi yāni. 22 köse_büdeyi. yav bunun_ekmē güzel ğabarī. meselā ekmek yaparız bizde, kō ekmē. 23 ekmē güzel olur.

24 burda dērmenner vardı eskiden. su_dērmenneri. şimdi Kalkdı. hepsi kalkdı. ğālmadı. o şimdi burdan giderseñ görürsün dērmenneri. 25 balık şeleri var. hamsi balık, şey balı var burda. ābi burdan, şurdan döndün_zaman bu yol köe inē. 26 indikden_sōna devam_et, bu yanna dönme yāni. bu yol seni, sādān devam_et. 27 tā saraycıa çıkarır, he. hem gezmiş_olursun. balık şelerini görmüş_olursun. boz_alan. 28 yok, tekrar geri dönüp gelme bu yolu. bu yolu stabilize yol ama güzel. bundan_sōna asfalta çıkçen, 29asfaltdan direk tā saraycıñ içine girersin. oldu. hadi. hayırlı yolculuk. 30 i günner.

8

Adı Soyadı: Neslihan Çelik, 70 yaş

Derleme Yeri: Muratdere Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Kız İsteme ve Düğün Âdetleri

b. Yöresel Yemekler

c. Ölüm Âdetleri

ç. Çocuk Görme Âdetleri

d. Ramazan ve Bayram Âdetleri

e. Çeşitli Konular

f. Tarımsal Faaliyetler ve Kış Hazırlığı

a.

1 üç_ayaqlan gezme ūraşyon. neslihan. çelik. yetmiş. murat_dere. e gızım şeetdīm_gadar annatayım. düñtürü giderse yanı iki_kişi bi_evden. 2 temsil bi_erkek olur, bi_Kadın olur, gider. urda oturusuñ. 3 annatırken şeedersıñ, açarsıñ konuyu. e olursa olur, olmasa döner gelirsıñ. oldu. oldu_mu, oldu. 4 geliriz. hāfTasına biz çıkı dēriz, bohça. bohça yaparız. hāfTasına gideriz, bi_daħa. u_zaman, u zaman belli olur. 5 eer bizim bohça urda ğalırsa iş oldu. yok iş olmicēsa bohçeyi geri elimize veri_verillē. 6 veri_verillē, başKa yerde arayıñ nāsibiñizi derler.

7 e bohçada ne olcek. bi_ekmek yaparız, üsdüne bi_yāzma, mendil temsil, bi_şeyler görüz. temsil. ç_kesgiden pirinç gonurdu. 8 hinci ğali ekmek_ne gonmuyo, çukolata alınıyo. ben yāni kendimiñ bi_olum vardı, 9 bi_düñtür gitdim emme. ābēmiñ ölu vardı, yengem otuz_yaşında öldü. dörT çocuk Kaldı unnar. 10 ābēmiñ olunuñ düñürlüne hep ben gētdim. güçcük Kaynımıñ düñürlüne ben gētdim. 11 bunnarda çıkı yapıdık. e ben kendimi bözükden aldım gelini, çukulaħa yapıdık. 12 aldık, şe almadık.

13 yörük. bu yaħa yörük, u yaħa mājir. farklı. düñnlerde şēmiz yok. ħanı birlik. çalıp oynama, gelip gitmemiz aynı. 14 temsil onnar bizim yanı esKiden şey sali_gün başlardı düñ, cumā gün biterdi. 15 yaud pazar gün başlarsa, cumā şey. cumā gün başlarsa pazar gün, pazartesi_gün biterdi esKiden. 16 e hinci öle esKisi gibi deil. şinci cumārtesi gün āşamleyin kına oliyo, düñ oliyo. 17 pazar gün gelini aldıñ_mı, iş bitiyö. yok. hindi bizim mājırlardan alırız, mājırlara veriyöz. ğarışdık. hiç ayrılıımız yok. 18 başka öle köylerde va mājir, yörük ayırım yapıyolar. ğavġa, dövüş. temsil sen bu yanna gelmicēñ, 19 ben u yanna. bizim u şeylerimiz_yok. bizim birbirimize şeyimiz, 20 ēyi.

21 işde bi gece, bi gündüz sürüyo şinci. esKiden üç_gündü. esKiden üç_gündü. sali gün āşamneyin çalgılar gelirdi olan evine. 22 urda sali gün āşamneyin olur muħabbet. çarşamba_gün olur muħabbet. perşembe_gün gelin alınır. 23 cumā gün şeederiz, sabaleyin dāmaTı oynadır çalgılar. dāmad çıkar, ğeyinir çıkar. 24 dāmaTı oynadırlar. undan_sōna çalgılar, misāfirler yemēni yer. 25 ğali ölen geçene_gadar muħabbet yaparlar.

26 esKiden, hinci daķıya dutuluyo. esKiden daķı bilinmezdi. şey, para daķılıyo. hinci şey, āltın falan. ēsgiden ğab_alınırdı. 27 şey tabaķ, çanaķ, tencere. mutfak eşyası alınırdı, yun_yun olurdu. biz, şe öle bi_şe yaparlar. 28 ğali getiren ğor, getiren ğor, getiren ğor. dolar, her_yaħa tabaķlarnan, tepsilernen. 29 şey olurdu, pazartesi gün. ondan_sōna daķı, dürtü denirdi u_zaman. dürtü denirdi, esKiden. 30 dürtü geliyo, dürtü geliyo. işde gelirdi. dışdan gelen misāfirler, temsil ğalabalısa una_göre para toplarlar. 31 basma alırlar, sekiz_on_metro basma alırlar. ğali çalgılar gider unnarıñ yanına. 32 çocuklara dutdururlar u_basmayı uzadırlar, açarlar. iki_çocuk iki_Kafasından, iki_çocuk iki_Kafasından u yandan. 33 iki_çocuk_da ortadan dutar. ħanı ortası sallanmasıñ_dēye. 34

35 ğali u_şeyler, misāfirler türkü_söyleye, türkü_söyleye çalgıynan gelir. gelir burıya temsil, daķıyı bırakıcāklar yere. 36 temsil, yumurtanıñ sarısı/ yere düşdü yarısı/ bu dürtüyü sorarsañ/ esgiden dürtü denirdi. 37 bu dürtüyü sorarsañ/ temsil ēlmalıdan, aķsudun deralmeşden nereniñse bunun ismini söylerler, 38 undan_sōna daıllardı. esKiden öleydi. hinci ğali salonnarda yapılıyo ēkseri. 39 uzun boylu fazla şey yok.

b.

40 esKiden üç_aylar girdi_mi, bu ğandil āşamları yemek yapardık. ğoñşular, bōle yakın ğoñşuları çarıdık birbirimize. 41 yemek yenirdi. hinci ğali onnar ğaķdı. nē varsa, eliñde nē varsa bişiridiñ yemekden. 42 yalı yaparsıñ. bōçaya dēriz hařhāřli. yalı temsil, yaud yalı yaparız, ğözleme yaparız, 43 pilaF yaparız, çorba yaparız. temsil nofud, fasülle bişiriz. daħa ne öle bi zebze şeimiz varsa. 44 biz ekmek yaparız. fırınıımız vādır bizim. yapıyöz.

45 hinci ben, bi_dede bi_benim. gelin, olan esKi_şerde. gız_da köüñ üsT_başında, işe gidiyo. cumartesi pazar gız evde ğaliyo. 46 geliyo buráyā yuķardan ununu alıp geliyo. burdan_da benim, bizim undan ğatıyöz biraz. 47 ekmē undan ħamır, eliyöz yūriyöz. benim fırınım büyükdür_de. gösteri_veren. 48

normel ekmek, normel. biz yükeyi böreklik yaparız. biz böreklik yaparız yükeyi. etli, düünnerde temsil. 49 kēndimize_de yaparız, alırız. düünnerde herâlde et olur.

c.

50 var. hepsi var. elli_kisinde veyaud kırkında ğuran_oğudulıyo. esKiden ğırkında yemekli mevlüd oğudurduk. 51 hinci elli_kisinde oğudiyolar, mevlidi. ğırkında ğuran_oğudiyolar. yedisinde helva yapardık eveli, 52 helva daıdırdık.

53 şinci hazır ekmek_alıyo, helva alıyo. ufağ bu şelerden, paketlerden. hazır. bi_paket helva, bi ekmek. iki_yağalı. 54 temsil bu yakada_isek iki yakaya daıdırız. biz, yörükler. ğarşı_yağa sâde kendilerince şeedeller. 55 pek bu yakaya fazla daıdmazlar. bâzı, bir_iki olur öle bu yakaya veren. 56 unnar kendi aralarında şeedeller.

ç.

57 u_zaman yok. işde özel sōna çocuk, temsil ğırkı çıkdı sıralarda yaud çıkmadanca yaud çıkdıktan_sōna temsil bi_şē yaparız. 58 bēbek görmē gelirler. hediye yaparlar, annanne temsil. bu şeederiz, mevlid_oğudıyo. 59 unu gelenner hediyeleri, odanın birine serıyo. verıyo. yemek verıyo. unda veriliyo yemek. 60 unu bilmeyiz biz. yapmayız. dış şeyini böyle bi_şey yapmadık, bilmıyo. 61

d.

62 ramazanda toplaşmayız. ramazanda hanı gide_bilen cāmiye muğābeleye, terafiye gider. e urdan da herkez evine gider. 63 evinde olan evinde ğalır. ramazanda toplantı yapmayız. gündüzleyin muğābele oğunur 64 ramazanda. hoca oğur, bilenner güder arkasından, hanı oğur. bilmeyenner diñler. 65 gündüzleyin.

66 ğurban bayramında işde, bayramlarda eş_dost gelir. ğurbanımızı keseriz. ciyerini, şeyini ğavruz. Kavurma yaparız. 67 gelene gidene hanı ğoruz. e daTlı yapıyo. baklava yaparız. elimizde açarız. 68 ince açarız. önce ben kendim elim ayām dutarke yapıyodum. sōna gelini aldım, gelin yapıyodu. 69 hinci gelin gideli_de iki senedir ğız yapı_verıyo. hinci ğolay hebisi. esKiden tek_tek açardık, sererdik. 70 ğurudurduk bezeleri_de böyle hamurları döşerdik üsd_üsde. 71

72 e hinci seKiz_dokuz dene şeyi şölece şölece kesıyo, şöle şöle açıp üsd_üsde ğöyup merdāneyen on tānesini birden açıyolar, 73 hadi tepsıye. hemen oliyo, yarım saatde bir tepsıye yapıyolar. 74

75 ramazanda_da, ğurbanda_da herâlde şeyimiz olur, bu baklavamız. sarma yaparız. nası, nē varsa eliñde. nē gücün yēterse. 76 yaprak sararız. biz bu kövde önceleri içine fazla bi_şē ğuymazdık. böyle sıkarız, boş yaparız. 77 içi böyle boş olur. sıkarız, döşerdik. bişirdikden_sōna üsdüne sarımsaklı yourd ederiz. öle_ederdik. 78 hinci mercimekli_de yapıyolar, Kıymalı_da yapıyolar, nofudlu_da yapıyolar. nofudu eziyo. 79 esgiden bi nofudlu bilirdik biz. başğa hanı bilmeyiz. hinci ğali her türlü oliyo. her_şeler yanı şey, 80 deışdi.

e.

81 masal, öle bī. hiç öle bi_bildim yok. ben öle şelere ğatılamadım. annem ben dā sekiz_dokuz yaşımdayken hastalandı, yatı_vedı. 82 beni işe ğuydular, hamur yōtdurdular, ekmek etdim. hamuru böyle toplanmiyo, ekmek hamırı. 83 Karışdıriyon, Karışdıriyon. gücüm yetmeyo, ğolayını bilmeyon. annem yatıyo. 84 ben öle hanı oyuna, türküye, temsil şeye gidemedim_hiç. e onnarı pek bilmıyo. 85 e öle yāni māni_falan pek bilmıyo. ben. oyuna_moyuna ğatılıp temsil böyle şeedmedimden. 86 esKiden diyo. ya ben fazla şeedmedim. bi hele gidip_de çıkıp bi oyun oynamadım. bi yakaya gidemedim. 87 undan, unnarı hiç ben bilmıyo. ğızım.

88 hiç bene öle diyen olmadı, duymadım. u_şeylerden. ben bi_de hanı oğula_falan_da gitmedim için. öle onnardan yok, 89 ben hanı bilmıyo. hinci. ben ancacık işde evde yemek yapıdırdılar, bilir_bilmez. 90 ğıra, bayıra, tarlalara ekin ekeriz, mısır ekeriz. urlara ğazma, meci yaparız. meci derdik biz. 91 amale buluruz. esKiden meci denirdi. buluruz, unnarın başına giderin. unnarnan, 92 hep öle şeynen üraşdım ben de pek öle fazla şey görmedim.

f.

93 e yazın baççaları ekiyo, gaziyo. suluyo, yetiştiriyoz işde. şinci baççadan geldim, şurda acık baççam var. 94 fasülle topladım, bi bişirim taze fasülle. mısır ekmeyoz_da. şey, şuraya beş altı kök ekdim de. 95 çıktı_da, onnari bişirdim_de gelirse dedim torun. gızın ölü vā, bazı böyle dolanıp geliyo. 96 gelirse dedim, bi sevindiri veren_dēye bişirdim_de godum şeye, poşete. yumuşacık dedim dursuñ. 97 burda hebisi benim işde baççada. başka yerde yanı şeim yok. 98

99 benim iki_tene tarlamız vā, ikisinde_de ğuyu vā. motornan su çekiliyō. e bizim vaqtımız yok. şinci anca gız ekiyo baççeyi, urları. 100 e ek, kendiñizi idāre ediñ. birine mot r vurdular. motornan çekiyolar, sulayolar. 101 kēndilerine_göre işde. fasüllesini, konervesini yapıyo. tomatezinden salçasını yapıyo. 102 onnari eylülde. şinci şeyi, yaprā şey yapmeyoz biz, duzlameyoz. 103 ğavanozlara, konserve ğavanozlarına döşseyoz. hadı bakalım böyle basdırıyo, basdırıyo, dolduruyo. 104 ğapiyoz āzını. ğoy veriyoz dolaba. altı ğavanoz doldurdu. gız geldi, topley_vēdi yapraklardan. 105 ben döşedim, ğapadım.

106 reçel yaparız. bizim esKiden pancar ekiyodu. pancar bekmezi oliyodu. bilmeyon ben. bizim yāni onnari yapmadık hiç, bilmem. 107 e hinci burlarda pancar ekilmēyo. bi_de pancarı doñuz. 108 mısır, pancar, ay_çiçe doñuzdan alameyoz. doñuz yiyo onnari. doñuz, hinci her yağa doñuz. 109 şu yoluñ boyuna, üst tarafı ötlü_da. otunu bişdi dedeñ. yılan_ney çıkar dedim, biçi_ver şurları. 110 bişdi. da ıslak, su geliyo acık yukardan. ıslakda gēlmiş ta bu eviñ ğafasına_ġadar, doñuzlar. 111 yok, bizi evde yiecek deil_yā.

9

420

Adı Soyadı: Halil Duran, 72 yaş

Derleme Yeri: Muratdere Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: Hıdırellez Bayramı

1 benim soy_ismim duran. var. bizde, bu şindi yörük, muacir dedin_yā. bunnarda hıdır_ellez sabāhı dereye gitmek vardır. 2 ayıp deil. size yüzü, sōlesin. dereye gitmek. dereye gitmekdeki mānā ne. hıdır ellez suyunda banyo yapmak. 3 dereye giderler. bizde_de hıdır_ellezde sabāleyin ģerkenden çeşmeden su alıp yourd çalmak, hiç katkısız. 4 bir. ikincisi o alınan suyla banyo yapmak, çoluğ_çocuk. 5 başka türlü bi şe mevzubahis deil. ille banyo yapacan. bir ikincisi ateş yakarlardı, analarımız. 6 benim anam. ateş yakarlardı. ateşin üstünden atlarlādı.

7 ısırgan deriz biz. şurlarda, çokdur soğaklarda. ısırgan bālarlar burlara. yāni ādeti, örf ādeti soruyosun. dur şindi. 8 ısırganı niye bālıyosunuz siz. bize_de çocüz, soğu_verirlerdi burlarımız. 9 bunun anlamı işde dert, bi_şe varsa bu ısırgan çok mühim bi ötmüş yāni. annadın mı. bu ısırgan o derdi o gün, hıdır_ellez günü. 10 bak bi_de şunu sōleyem, benim dedemin üç_yüz, dört_yüz tane davarı vardı. 11 nerden geldise bi hastalık geldi, uyuz. uyuz denilen bi_şey. ordan ilaç alıyo, burdan ilaç alıyo. 12 bütün böyle kōkdu evin önleri. dört_yüz tane davar, dā_az deil. keçisi, ğoyunu, 13 inē hep si. köpek_de dāhil.

14 bi selām geldi bize, bi yerden. demiş, hāliş āaya selām sōleyin. davarını hıdır_ellezin birinci günü, üç gün davarını yıkasın, demiş suda. 15 üç sabāh yāni. o üç sabāh, o hıdır_ellez suyu bi şifālī akyımuş, ne hikmetse. 16 şindi örf ādetden sordun_ya sen, mānāsını. biz böyle biliyodu. biz onnari geçirdik. 17 geçen gün, geçen hıdır_ellezde. nevrüz diyolar, biz ona hıdır_ellez deriz. aksuda resmen bayram olurdu. 18 aksu_kōü şurda ilerde. sen, siz orāya gidin şindi. ne yandan geliyosunuz siz. 19 siz bozük tarafından_mı geliyosunuz. tamam orada, hemen şurda yolun üstünde o. 20 he, aksu_tekke. orası dā_ii bilir bu şēleri. orda biz.

21 duran. hāliş duran. ateşin_üstünde atlama, işde o hıdır_ellez günü. bir mayısa, şe āltı mayısa. atlādık. hiç derd bi_şe Kalmıyo. 22 ha, yumurta gömerlerdi. o yanan ateşin içine yumurta gömerlerdi. ha,

boya_da yapıyo, brāva. 23 bir ikincisi tavukların altına ğarannıkda yumurta ğorlardı. ğarannıkda ğorlardı, 24 bi günü vādı.

25 yumurtaları boyarlar. ben de derdim_ki niye boyadınız bunu. normal bi_şē, mantıklı. ölüm, üsdüne başka bi tavuk gelir yumurtlar. 26 bu önce çıkar, öteki çıkmaz. yeTim kalır. onun_için o boyalı yumurtayı ğoyduktan_sōna 27 bi_de bakıyosun bi temiz yumurta var. onu, bugün bu tavuk yumurtlamış demiş, alırdık biz. 28 onu yerdik. ötekiyi, o yirmi tane yumurtayı ellemezdik, boyalı yumurtayı. 29 onun mănāsını_da o zaman ben ōle anladım. ğarışmasın yumurtalar. 30 öteki_de isrāf olmasın_dēye.

31 hā ğuduz meselesi, ğuduz ğasdalī. esKilerden soruyunuz yav. ben yetmiş_iki yaşıdayım. ğuduz ğasdalī olurdu, 32 benim resmen dedemin köpeklerini Ğuduz gelir daldı, davarını. okunmuş tuz yedirirdik biz köpeklere. 33 ne ğuduruĝdu ne bi_şē. var, şimdi ilaĝ veriyolar. ben_de geĝende ben köpekleri aşılatdım. 34 e şimdi ben dedim. ğa. e işde o tuzdan kurtuluyodu. o tuzda ne vardı. 35 e bunu dā_önce bunu nasıl, bu meseleyi nasıl önlemişler yav. ben_de ona ğayret ediyom yav. 36 için, için. ĝay için. ĝay için yav. iĝerlerse. bi_de bu ādetimiz bizim. 37 misāfir, baĝ ismini sōleyem.

38 burası murat_dere

39 ekmek_istersen allā vere

40 su istersen de_hā dere

41 yatak_istersen ğuru yere

42 canın sıkılıyosa ğeldīn yere

10

Adı Soyadı: Halil Mercan, 65 yaşlarında

Derleme Yeri: Aksutekke Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: Hıdırellez Bayramı

1 ğalil. ğalil mercan. mayısın āltısında olur. siz şōle gelin, demin şe_yapamadım. hıdır_ellezde. benim ĝocuĝlūmda, kārşıda mezarlık vardır. 2 orda mezarlık oluyodu. şōle ki af_edersin esKiden ökü z arabası vardı. 3 kāmı deĝil, dört tekerlekli arabadır bizim. kāmı iki tekerli olur. şu aşşāu birinci eve gelir, örnēn. meselā size. 4 ben, size bārırım. hıdır_ellez sabāĝı. derim_ki meselā bugün hıdır_ellez oldūndan başırlarını almaya ğeldim. 5 senin ğayvanın ĝok. af_edersin ökü zün, ineĝin, danan. ğönlünden ne ĝoparsa. 6 bir ĝoĝ, bir dana veyā yok olannar ĝoroz, tāvuk ne verirse. 7 arabaya atiyom. burdan köyün sonuna ğadar.

8 onu topliyodum, götüriyodum oraya. orda aşĝılar onu kesiyö, temizliyo. orda ĝazannar sıradan bişiriliyodu. 9 kölölere veriliyodu. ilk bizim burda vardı, eskiden. şimdi civār köler hemen_hemen hepsi yapıyo. 10 devām_ediyo. mayısın āltısında, ne ĝün olursa ossun. okulumuz var şurda. 11 okulun bāĝesinde yaparız. yāmur yāsın, kār kış ne olursa ossun mayısın altısında burda hıdır_ellez yaparız. 12 yumurta yokdur, bizde o ādet yokdur.

13 ekşidir o. ola_bilir. kırā oldū_için eriklerimiz_de yok. bu nası kurtulmuş. geĝ_olmuş. o_da kurtulmuş. 14 ğam_erik ammā burda ēskiden bıtraĝ_gibi oliyodu, şimdi az. meyvalarımızda, cevizlerimizde filan yok yāni. 15 onu demek isdiyom. tekge köü. mayısın āltısında. altı mayıs. bizim ğazırlımız, bir ğafta, on_ĝün önce şēler, 16 dāvetiyeler basTırılır. şe_yaparız. sā sola, tanıdıklara dāvetiye ĝönderilir. işde aşcıylan ĝonuşulur. 17 şimdi özel yemek yapıdırılıp getiriliyo. 18 ēskisi_gibi deĝil.

19 meselā burāya iki_bin kişilik yemek sōleniyo. pazarlık_ediliyo. geliyo iki, bāzı fazla geliyo. ğava ii_de pazar ĝününe denk ğelirse 20 civār kölerden, ēşgi_şērden, anĝaradan, bursadan ğelen olur. buranın, bilen. 21 kölü. şōle salma_salıyoz. bugün hıdır_ellez için hıdır_ellezden on_beş ĝün, bir ay önce

22 toplantı yaparız, kölü. yok. para. meselâ komşulara sorarız. meselâ sizin bugün muhtar olarak meselâ ben öneririm. 23 bu sene yememiz beş bin liraya çıkacak. sen dersin yüz lira salalım, komşulardan. 24 bu der ki yetmiş beş salalım. arkadaş da az olur, yüz yirmi salalım. karar alınır böyle, 25 ona göre.

26 bi de meselâ yüz lira salındı zaman senin durumun iştir, ben yüz elli vercem, iki yüz verirsin o mubâis deil. aşşâ verir. 27 dâvetiye. böyle gönlünden kopa para verir, toplarız onu. bi de başlar gelir. 28 esKi burdan, köden galkıp gidennê var. burda dedeleri, babaları yatannâ vâ. onnâ geliyo. 29 onnâ baş veriyö, öle karşılanıyo.

30 eskiden köün alt katdan, demin arkadaş öle annatdı, bi öküz arabası çıkarıdık, kapı kapı dolanırdık. senin kapına geldik biz. 31 arkadaş biz hıdır ellez için erzak topluyoruz, dedim zaman senin gönlünden ne kopsa. 32 artık bir çuval un mu verirsin. veya gözleme yaparlar bizde. katmer diyorlar bazi yerde amma. 33 ben denizlide de yedim gözleme, bizim buranın gözlemesini dutmiyo. 34

35 kölüler toplanır, şu kârşıda mezarlık var. şu çamlar, büyük çamlar onun karşıısında. orlar bütün mezarlıktır. 36 oraya biz ateş yakardık. kazannarda, büyük kazannarda toplanır, Kaynar. yenir orda. 37 bütün millete ikrâm edilir. büyük büyük dabaqlarlan, sofralarlan. şindi durum deşdi tabi. 38 masalar, sosyetik oldu.

39 şindi o zaman millî gēysile vardı. millî gēysiler vardı. gençler, millî gēysileri giyerdi. şindi kalkdı unnar. 40 bi folklor ekiplerinde kaldı unnar yâ. ordan sabahleyin dede bugün ne işe, evin yaşlısı olarak. bugün kim hayvan, 41 af edersin bizde Koyun keçi o zamannar çokdu. meselâ, kızımıza derlerdi ki kız sen bugün evin önünü temizleyeceksin. 42 sen, geçilere gitcen. sen, ineklere gitcen. he, iş taksimi yapardı. 43 bana da derdi ki kalabalık âyleydi, çok kalabalık âyle. şindi iki kişi, üç kişi. bana da derdi, 44 sen bugün hıdır ellezde görevlisin. oraya gitcen, bi kişi iki kişi tâyin edeler bizde, hıdır ellezi yöneten. 45 yöneten, kaşya deller una bizde esKiden. o yönetenin yanına varıdn. 46 arkadaş ben geldim, bugün sana çalışcam dedim zaman yöneten bana der ki öküzleri koş gel, sen erzak toplıycan. 47 sen, odun getircen. o zaman odunlan pişiyodu yâ şeyler. sen, işde falan yerden şunnarı, su getircen. 48 öle hazıllık yapardık.

49 o banyo şöyle, bizde esKiden şafa atmadan ileri gelenler gece galkallar, bizim derelerimiz o zaman akar, gider suya gireller. 50 hıdır ellez suyuna. hıdır ilyas deller una. hıdır ellez suyuna girellerdi. derede. 51 birinci hareket. sabahleyin yani hıdır ellez, sabağa karşı. yok, yok olmadı. 52 bi gün önceden ayle içinde deil de köün toplantısı olur. he, öle. ateşle bizde bi şe yok. o akşamına olur. 53 hıdır ellez akşamına. gençler, gece yemek bitdi zaman gençler toplanır. akşamı, he. o akşamı meydana ateş yakılır, 54 toplanılır, elence yapılır. saz çalar, şarkılar söylerler, ateşin üzerinden atlarlar. elence yaparlar, 55 yani öle.

56 bizde öle bi şe yok. yok. yalnız esKiden şöyle vardı. karşıısı aşların altı mandallıktır. şey deller, çimenlik yâni. 57 şu tarafa da gençler, kızlar geçerlerdi. bizden yaşlılar, biz çocukduk. deşleme atallar. 58 erkekler bi tarafda, kızlar bi tarafda. birbirlerine deşleme atallardı. vallâ benim hatırladım pek yok da. 59 mâni atallar, he. deşleme dedimiz, mâni atallar. onnâri bilen bayannar var ilerlerde amma ben, 60 şe yapamam.

11

Adı Soyadı: Fatma Dedeoğulları, 67 yaş

Derleme Yeri: Aksutekke Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Köyde Geçim

b. Şifalı Bitkiler

c. Hıdırellez Bayramı

ç. Yöresel Yemekler

a.

1 ne soriyo, hanım Kızımız. bizim_mi. buydey ekiyo. fastülle_ekiyo. işde mısır_ekiyo. bi_şeler. yîcek_ğadar olur bizim. 2 böyle satmā, şunu yap bunu yap yok bizde. yapıyo_da. artık tembellendik_de. 3 bi tâne ekmemiz Kaldı_mı, hemen şe_yapardık mayamızı Tutar, êmek yapardı. 4 şimdi ekmekcimiz geliyo. sōna marketlerimiz, bi pazartesi, salı, çarşamba üç_gün gelmiyo. 5 dier günner ikişer tâne geliyo.

b.

6 uşşaklar içiyodu, una ada_çayı diyolar dī_mi. onu içiyoz. bi_de, karın_ārisına falan. ıhlamurun içine atiyodu, ıhlamursuz yapıyodu. 7 onu içiyodu, ondan_sōra bi_de kısacık_māmud dēriz yā, şōle şu gadācık, şu_ğadācık şeler olur. 8 ondan_sōna şey. ayva_dene diyolar, kurT_otu diyolar. evet. 9 şu şe.

10 sōna şey, bu muşmılanın yaprānı Kaynatırdı bizim dedemiz. ondan_sōna yaprā yoksa Kışın bu şeyleri var_ya ince çibukları, 11 onlardan çaydanlıa göyudutdurdu. şe, öksürüe ēyi gelirdi, kurT_otu dedim_de 12 karın ārisına falan ii geliyo emmā olsa da göstersem şindi. şuna benzer, koçar_otlarına benzer de. 13 siz nēnden. oy yavrūm. araba sivasın_mı.

c.

14 şurda mezarlın başında duru. orāya her hıdır_ellezde, mayısın āltısında şennik olur. gene hērkes hayırından, nē vère_bilirsən verisin. 15 yüzer_mi vercen, ellişer_mi vercen. birinci hāneler, şōle bizlere yüzer verditdiriller. 16 tabī Kazancı olmāyannara ellişer verditdiriller. ōle toplanır, āşcı dutulıyo. 17 mevlūd_okuniyo, folklar geliyo. halk_oyunnarı bi_şeler yapıyolar. yāni, bilmiyom onnarı. 18 yannız şe deller. bizim tekgemize muhağgağ mayısın āltısında çıkılır, çıkılmasa köümūze zarār olur. 19 yāmur yaar, bi_şe olur veyā. muhağgağ çıkarlar.

20 ēsgiden şe_yaparlardı, kövden bi_şeler toplallardı. bulğur_pilavı falan bi_şe yapılrđı. şimdi artık ōle olmiyo. 21 güzelce loğantalar geliyo. herkes. çok_da kalabalık oliyo. āltmış_yedi. fatma dede_ōlu deye. 22 ōle_mi. memnun_oldum. benim_de var seen gibi torunnarım. pek_çok torunum var. işde böyüdüler, okudular. 23 kimi dağa bu sene üviversiteye, geçen sene girdi. ēn küçükleri. bu_sene biri giriyo. ōle işde, ūraşıyo. 24 senin_de āzına sālık. gitmeyi_verin tallada sū sōycem. 25 şe oldı_ya. serinledi_ya.

ç.

26 yörük. bizim ayran meşūrdur. gözleme. şindi bizim dedelerimiz, nenelerimiz hep yaylalarda durmuşlar. 27 e yaylada nōlur, hayvancılık. hoşmerim yapallar. hūşmerim şindi, yaın. 28 aman südün yaınnan böyle unnan hoşmerim diē bi_şe ġararlar. u çok_da gözēl olur. unnan_sōna ayran yapallar. 29 gözlememiz meşūrdur. saçda, evet. ōle işde. ama şindi artık tenbel_oldu. 30

12

Adı Soyadı: Ramazan Karalar, 72 yaş

Derleme Yeri: Aksutekke Köyü - Bozüyük

Derleme Tarihi: 17. 08. 2009

Konusu: a. Hıdırellez Bayramı

b. Misafir Ağırlama

c. Tarım ile İlgili Konular

a.

1 üzerinde durmamız_mı. hızır_ellez. hızır, ilyas meselā. bunnar esKiden ta bizim bu orta_asyadan gelme bu şeylerimiz, örf ve ādetimiz. 2 burlarda_da aynen ordan yapılıyo. bizim burda tekgemiz var. 3 tekge var burda. onun, unnardan bir asker burda şehid_düşüyo. onun mezarı var burda. 4 urda biz hıdır ellez yaparız, şōle meselā. ayrı bi_şey_mi. mevlūd_okuduruz, kövleri dāved_ederiz. 5 burda yediriz, içiriz. duā yaparız, ölmüşlere, şeye. böyle.

6 u_Çadar okumuşlūmuz yok, u_Çadar derine enemiyoz. yannız bizim bu esKiden gelen bi töremiz ve şeimiz, gelenēimiz. 7 bizde olmaz, mayısın āltısı her zaman yapılır. ha, ramazanda erteleriz. denK

gelirse o zaman erteleriz. 8 ramazanda ertelenir. yalnız sâyir zaman mayısın âltısı yapılır. 9 çevre köyleri dâved ederiz, gelirler. cāmimizde mevlid okunur. ondan sōna, ēskiden mezarlıkda olurdu. 10 şindik köy, okulumuz var. okulumuz önünde yemekler yenir, duālar yapılır. 11 hayvan kesilirdi, ēsKiden. meselā sen bi koyun verisin, ben bi kuzu verim. öbürü bi olağ veri, tavuk veri, meselā bōle. 12 ētli pilaflar yapılırdı. bunnar yapılırdı. tabi çorbalar yapılırdı. 13 bōle olurdu.

14 e şindi, artık unnar kalkdı da şindi kāsabada meselā āşcı, bizim āşcı çocuklarımız var. hıdır ellezde ne kadar yemek gider, 15 ne gider hebisini yaparlar, getirirler buraya. meselā görler okulun bāçesine. 16 yemekler yēnir. burda mevlidler okunur, oyun oynanır. var, var. muḥabbettimiz var. 17 oyun oynar, esKi oynunna devām ediyō. kıyāfetler de giyenner var içimizde tabi. ēsKi kıyāfetlerimiz duriyō. 18 her evde vadır. davul zurnā, saz vardı esKiden. şindi biri sōliyo orda. aynı kāsaba gibi şindi meselā. 19 esKi oynunna, gene aynı devām ediyō. Kālaba oliyo gene. yetmiş iki. ramazan karalar. 20 karalar.

b.

21 vardı. bu otdūmuz yerde köy odası vardı, cāminin önünde. meselā dışdan gelen. her ḥāneden korucumuz vardı, kaḥyāmız vardı. 22 köy bekcisi, kaḥyāmız vardı. gelen misāfire yemek getirir, gelen misāfiri aırlar. 23 yatağ, hepsi vardır orda. zobamızı yağardı. bōle. gelen misāfir dışda kalmazdı. 24

c.

25 olur. olur. meselā bi yerde bi işimiz çıkısın kövcek çalışırız. imece derler, angāre derler. angāre derler, imece. 26 būday, ārpa, mısır hepsini yapardık. şindi būday, ārpa ekiliyo meselā. ay çiçē ekilir, şudur budur. 27 patatiz ekilir. ova bizim. he, ova bizim. gün döndü derler, güne bakan derler, ay çiçē derler. 28 döner o. ekiyo.

29 şindi, būdayler deşiyō. evelsi sarı başağ derdik meselā. sarı başağ ekilirdi, devamlı. u fazla kışdan kesmez. 30 gār, kesmez unu. dayanıklı būdeydi. e şindi deşiyō gāli. kaç çeşid būday oldu. bi çeşitdi. 31 çavdar, būday, ārpa, mısır. bunnar işde. bōle patatiz matatiz. mısır mısırdır, aynı bizim. 32 şindi mısır kaç çeşidi var. bi patladırıldı. patladırıldı onu, bōle bem beyaz patlar o. 33 cin mısır derdik biz eskiden una. patlatmak için. ateşde patladırıldı, yenir. ēlencelik. 34

35 öbürünün ekmēni yapardık. ekdimiz mısırın ekmēni yapardık. dērmen vardı. iki tene dērmenimiz vardı aşşāda. 36 ondan sōna bozūe giderken urda kara su deriz. karasuda da dērmenner vardı. bōük dērmenner. 37 su dērmeni. sōna tābi dērmenner batdı, ondan sōna bozūn ceryannı dērmenner 38 kuruldu.

KAYNAK KİŞİLER

1. Ayşe Karakaya, 77 yaş, Yörükçepni Köyü - Bozüyük
2. Bilgi Öztürk, 45 yaş, Yörükçepni Köyü - Bozüyük
3. Yusuf Keleş, 59 yaş, Yörükçepni Köyü – Bozüyük
4. Mustafa Doğan, 63 yaş, Bozalan Köyü – Bozüyük
5. Cafer Filiz, 80 yaşlarında, Yeniüreğil Köyü – Bozüyük
6. Ali Osman Ay, 68 yaş, Dodurga Beldesi – Bozüyük
7. Osman Özel, 55 yaş, Dodurga Beldesi – Bozüyük
8. Neslihan Çelik, 70 yaş, Muratdere Köyü – Bozüyük
9. Halil Duran, 72 yaş, Muratdere Köyü – Bozüyük
10. Halil Mercan, 65 yaşlarında, Aksutekke Köyü – Bozüyük
11. Fatma Dedeoğulları, 67 yaş, Aksutekke Köyü – Bozüyük
12. Ramazan Karalar, 72 yaş, Aksutekke Köyü – Bozüyük